

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut

Armas Riives

**Eesti meesajakirjanike kogemused
vaenulikkusega digikeskkonnas**

Magistritöö erivariandi saatetekst

Juhendajad: Signe Ivask (PhD), Kaarel Lott (MSc)

Tartu 2025

SISUKORD

EESSÕNA.....	3
1. ÜLEVAADE UURIMISTÖÖST.....	5
1.1. Sissejuhatus ja uurimuse taust.....	5
1.2. Teoreetiline raamistik.....	8
1.2.1. Ajakirjaniku tööelu. Ühiskondlikust survest kahjustavate rünnakuteni.....	8
1.2.2. Vaenulikkusega toimetulek.....	10
1.2.3. Soopõhised erinevused vaenulikkuse puhul.....	11
1.3. Ülevaade uuemast teaduskirjandusest.....	14
1.3.1. Vaenulikkus kui igapäevatöö osa.....	15
1.3.2. Toimetulekuoskuste nappus.....	16
1.4. Uurimisküsimused.....	18
1.5. Uuringu meetod ja valim.....	19
1.6. Peamised tulemused ja järeldused.....	20
1.6.1. Kuidas ajakirjanikud tajuvad vaenulikke kogemusi?.....	20
1.6.2. Tajutud soolised erinevused.....	23
1.6.3. Toimetulekustrateegiad ja mõju ajakirjaniku tööle.....	26
1.7. Kokkuvõte ja ettepanekud.....	28
2. REFLEKSIION.....	32
2.1. Teemavaliku taust.....	32
2.2. Artikli kirjutamise kulg ja tööjaotus.....	33
2.3. Eelretsensentide tagasiside artikli käsikirjale.....	36
2.4. Katsumused terminivalikul.....	38
2.4.1. Kuidas ma nimetasin ajakirjanike kogemusi?.....	39
2.4.2. Ülevaade senisest terminikasutusest.....	40
2.4.3. Soovitused terminite ühtlustamise kohta.....	43
2.5. Refleksiooni kokkuvõte.....	46

SUMMARY.....	48
KASUTATUD KIRJANDUS.....	50
LISA.....	61

EESSÕNA

Minu magistritöö erivariant on teadusartikkel „Estonian Male Journalists’ Experiences with Abusive Online Communication”, mis valmis koos kaasautorite Maria Murumaa-Mengeli (PhD) ning Signe Ivaskiga (PhD). Artikkel ilmus 2021. aastal akadeemilises eelretsenseeritud artiklikogumikus Sociální studia / Social Studies, mida annab välja Tšehhi riiklik Masaryki Ülikool. Ajakiri käsitleb peamiselt sotsiaal-, kuid ka humanitaarvaldkonna teemasid ning seekordne erinumber keskendus spetsiifiliselt maskuliinsuse esinemisvormidele ja sellega seotud narratiividele Euroopa meedias.

Erinumbri toimetajad olid Portugali Coimbra Ülikooli professorid Inês Amaral (PhD) ja Sofia José Santos (PhD). Erinumbri artiklite abstrakte oodati novembriks 2020 ning valmis käsikirjade tähtaeg oli märtsis 2021. Toimetajad soovisid koondada kokku uurimistöid, mis käsitlevad meedias esinevaid representatsioone, diskursusi ja narratiive sellest, mida tähendab *olla nagu mees* (ingl *be like a man*). Eesmärk oli edendada laiemat arutelu meediatekstides esinevate stereotüüpide üle ning uurida, kuidas need kujundavad või kinnistavad traditsioonilisi soorolle ja ebavõrdsust ühiskonnas.

Kutses oodati nii teoreetilisi kui ka empiirilisi artikleid, mis kasutavad kvalitatiivseid, kvantitatiivseid või kombineeritud uurimismeetodeid. Eelistatud olid käsitlused, mis keskenduvad meeste ja maskuliinsuse kujutamisele meedias ning selle seostele poliitika, feminismi või selliste ühiskondlike liikumistega nagu #MeToo (eesti *mina ka*). Samuti peeti oluliseks soorollide stereotüüpide vastu suunatud narratiivide temaatikat. Kokkuvõttes oodati erinumbrisse uurimistöid, mis aitaksid kaasa kriitilisele arutelule maskuliinsuse tähenduse üle Euroopa meedias ning pakuksid uusi vaatenurki, kuidas edendada soolist võrdsuslikkust kultuuri ja meedia esindatuse kaudu.

Siinse magistritöö aluseks olev artikkel (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) sobis teema poolest hästi. Nimelt on varasemad uuringud näidanud, et naissoost ajakirjanikud kogevad (seksuaalset) ahistamist ja vaenulikkust palju sagedamini kui nende meessoost kolleegid. Johtuvalt sellest märkasime valdkonnas uurimislünka: meesajakirjanike kogemustest vaenulikkusega on raske rääkida, sest teemat ei ole veel põhjalikult uuritud. Niisiis seadsime

eesmärgiks analüüsida, kuidas Eesti meessoost ajakirjanikud kogevad allika ja auditooriumi vaenulikkust digikeskkonnas. Samuti uurisime nende vaenuga toimetuleku viise ühiskonnas levinud hegemoonilise maskuliinsuse raamides.

Kvalitatiivsete süvaintervjuude ($n = 15$) põhjal leidsime, et meesajakirjanikud peavad lugejate või allikate vaenulikkust tavaliseks nähtuseks, mida tuleb ignoreerida, või sõltub sellega toimetulek ajakirjaniku tundlikkusest. Kogemusi tõlgendavad nad valdavalt hegemoonilise (kaassüüdlasliku) maskuliinsuse raames. Samas viitavad tulemused ka sellele, et jäikades soopõhistes normides on toimumas muutused. Intervjueeritud meesajakirjanikud väljendasid vajadust toimetuse toe ja toimetulekumehhanismide järele, mida meediaorganisatsioonid nende hinnangul praegu ei paku. Paljud neist kirjeldasid ka stressi, mis võib kaasneda, kui käituda nii, nagu rünnakud neid ei mõjutaks, ning survet tulla toime iseseisvalt, ilma kolleegidelt või toimetusest abi otsimata.

Magistritöö esimeses osas tutvustan uurimistöö käigus kirjutatud artikli teoreetilisi, metodoloogilisi ja empiirilisi valikuid ning annan ülevaate peamisest tulemustest ja järeldustest. Teen ettepanekuid, kuidas võiks tulemusi praktikas rakendada ning mida võiks sellest tööst tõukudes veel edasistes uurimistöödes käsitleda. Sealhulgas võtan arvesse peale artiklit (2021) ilmunud sarnasel teemal uuemat teaduskirjandust. Teises osas ehk refleksiooni peatükis põhjendan, miks otsustasin uurida meesajakirjanike kogemusi vaenulikkusega, ja mis oli uurimistöö tegemisel keeruline. Analüüsin ka valdkonna teadustööde terminiprobleeme ja teen ettepanekuid eesti keeles vaenulikkust puudutavate terminite kohta.

Lähtun magistritöö struktuuri loomisel Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi varasemate magistritöö erivariandi saatetekstide struktuurist. Seega koostan eraldi kokkuvõtte nii uurimistöö ülevaate kui ka refleksioonipeatüki lõppu ning lõpetan töö tervikliku ingliskeelse resümeeaga.

1. ÜLEVAADE UURIMISTÖÖST

Hakkasin oma magistritöö saatetekstis analüüsitava teadusartiklit (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) kirjutama kaks aastat pärast oma bakalaureusetöö „Eesti meesajakirjanike kogemused negatiivsete ja agressiivsete kommentaatorite ning allikatega“ (Riives, 2019) kaitsmist Tartu Ülikoolis (juhendajad Maria Murumaa-Mengel (PhD) ja Signe Ivask (PhD)). Teadusartikkel oli seega mu bakalaureusetöö jätk: suurendasime valimit üheksalt 15-ni, kogusime kuue ajakirjaniku baasilt juurde empiirilisi andmeid, täiendasime teoreetilist raamistikku ning muu hulgas lisasime soouuringute aspekti. Suurema ja detailsema andmekogumi alusel analüüsisime ja sünteesisime tulemusi ning järeldusi märksa põhjalikumalt ja konkretiseerisime neid ajakirja teemale: tähelepanu keskmesse võtsime maskuliinsuse esinemise vormid Eesti meesajakirjanike kogemuste näitel vaenulikkusega.

Siinsele magistritööle lisan varem tehtud intervjuudest veelgi enam empiirilisi andmeid juurde ja täiendan selle põhjalt nii tulemusi kui ka järeldusi. Samuti täiendan oma magistritöös soouuringute aspekti teoorias ning kõrvutan seda tulemustega. Kuna mu magistritöö aluseks olev artikkel (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) valmis 2021. aastal, analüüsin ka vahepeal ilmunud teaduskirjandust, mida kõrvutan oma magistritöö teooriaosa ja tulemustega.

Selles peatükis kirjeldan magistritöö aluseks oleva artikli teoreetilisi ja metodoloogilisi valikuid, uurimisprobleemile lähenemist, peamisi tulemusi ja järeldusi. Põhjalikumaks lugemiseks on saatetekstis käsitletav artikkel (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) kättesaadav Masaryki Ülikooli kodulehel.

1.1. Sissejuhatus ja uurimuse taust

Viimaste aastate üleilmsed kriisid on süvendanud usalduse vähenemist traditsioonilise meedia ja ajakirjanike vastu. Edelmani värskema usaldusbaromeetri (2025) andmetel usaldab traditsioonilist meediat vaid 58% ja ajakirjanikke 52%. Samas tunneb 63% vastanutest, et neil on järjest raskem eristada, kas info pärineb usaldusväärsest allikast või neilt, kes levitavad sihilikult eksitavat infot (Edelman, 2025).

Esile on kerkinud populistlikud, ajakirjanduse vastased (Shin jt, 2021) ja valeuudiste narratiivid, mille viljelejad panevad kahtluse alla ajakirjanduse objektiivsuse ja usaldusväärsuse (Harbers, 2024). Lisaks leiab 40% Edelmani (2025) usaldusbaromeetris küsitletutest, et ühiskondliku muutuse saavutamiseks on aktsepteeritav kasutada vaenulikku aktivismi (ingl *hostile activism*), mis hõlmab ka inimeste ründamist digikeskkonnas. See võib selgitada juba varasemates uuringutes täheldatud märke sellest, et ühiskondlikud pinged on suurendanud vaenulikkust ajakirjanduse vastu ning loonud pinnase sellele, et ajakirjanikest on saanud rünnakute sagedane sihtmärk (Obermaier jt, 2018).

Sotsiaalmeediaplatvormid, lihtne ligipääs ajakirjanike e-posti aadressidele ja uudisteportaalide kommentaariumid on tunduvalt avardanud auditooriumi võimalusi osaleda avalikes aruteludes (ja suhelda otse ajakirjanikega) (Hedman ja Djerf-Pierre, 2013). Kuigi auditooriumi kaasamine avaldab ajakirjandusele soodsat mõju, peituvad selles ka riskid, eeskätt ajakirjanike jaoks. Selle artikli probleemipüstituse keskmes on tõsiasi, et ajakirjanikud puutuvad digikeskkonnas järjest enam kokku vaenulikkuse erinevate vormidega, nagu ahistamine, agressioon, destrukttiivne tagasiside (Ivask, 2020), kiusamine (Gudipaty, 2017), verbaalsed ähvardused, laim ja trollimine (Reynard, 2019), ning teiste veebipõhiste vaenulike ja häbistamismeetodite kasutamisega (Detel, 2013).

Kõnealuses uurimisvaldkonnas on aga keeruline termineid valida, sest tajutud vaenulikud kogemused on ajakirjanikel väga erinevad. Artikli ingliskeelses pealkirjas kasutasime sõna *abusive*, mille sünonüümina valdkonna ingliskeelsetes uuringutes on sageli *hostility*. Võttes eeskujuna valdkonna terminoloogiat käsitletud teadlastelt (Miller, 2023), kasutan siinses saatetekstis peamiselt terminit *soovimatu vaenulik käitumisviis* (inglise väljendi *unwanted abusive behaviors* kohandatud tõlge). See võimaldab kirjeldada väga erinevaid verbaalse ja füüsilise vaenulikkuse ning ähvarduste juhtumeid, sh eristada seksuaalseid ja mitteseksuaalseid ahistamisvorme. Ühtlasi annab see termin võimaluse vaenuliku käitumise sihtmärgil endal otsustada, kas käitumine on tema jaoks soovimatu, ning võtab rõhuasetuse ära ründaja oletatavalt kavatsuselt.

Sõna *vaenulik* kasutamisega soovin vältida segadust, mis on seotud nende kahe ingliskeelse termini ja muu sõnavara ebaselge kasutusega. Soovimatu vaenuliku käitumisviisi all pean seega silmas laia spektrit suhtluse vormidest (avalikus digikeskkonnas või privaatses kirjavahetuses), kus suhtlus on ajakirjaniku jaoks solvav või ründav ning kus sekkutakse otseselt või kaudselt inimese tajutud turvalisusse (Miller, 2023; Law Commission, 2018). Termineid ja nende (tõlke)probleeme vaatlen lähemalt töö teises, refleksioonipeatükis. Kuigi keskendun eeskätt digikeskkonnale, on oluline rõhutada, et *online*- ja *offline*-sfääri piirid on tihti segunenud ning ainult näilised.

Paljudes senistes uuringutes (nt North, 2016; Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016; Chen jt, 2018; Miller, 2023; Sammut jt, 2023) on näidatud, et naisajakirjanikud kogevad (seksuaalset) ahistamist ja vaenu märkimisväärselt sagedamini kui nende meeskolleegid. Seetõttu on tehtud hulk teadustöid selle kohta, kuidas naisajakirjanikud tajuvad, kogevad ja käsitlevad ahistamist ja väärkohtlemist (nt Hardin ja Shain, 2006; Adams, 2018; Ivask, 2020). Meessoost ajakirjanike kogemusi vaenulikkusega ei ole teaduskirjanduses põhjalikult käsitletud. Hegemoonilise maskuliinsusega seotud soostereotüübid võivad takistada meesajakirjanikel ahistamist ja vaenulikkust sellisena määratlemast – ja sellest rääkimast. See omakorda võib viia olukorrani, kus probleem jääb varjatuks ja samad stereotüübid kinnistuvad veelgi.

Kuigi siinses magistritöös keskendun ajakirjanike kogemuste uurimisele, puudutab laiem arutelu ka paljusid teisi elukutseid. Ajakirjanduses toimuv võib olla vaid näide sellest, mis juba toimub või ootab ees teisteski valdkondades. Viimastel aastatel on vaenulik käitumine muutunud nähtavamaks näiteks meditsiinitöötajate, teadlaste (Benning jt, 2024), õpetajate (Oksanen, 2022) ja teiste elukutsete esindajate jaoks.

Eesti on valdkonnas rahvusvaheliselt hea uurimisinäide mitmel põhjusel. Oleme maailmas kanda kinnitanud liberaalse e-riigina (Metcalf, 2019) ning enamik eestlasi on harjunud, et tehnoloogia on nende ellu lõimitud ja kujundab nende igapäevaseid suhtlusviise (Raadik, 2023). Lisaks on Eesti pressivabaduse indeksi poolest maailmas esireas, st ajakirjanikel on siin üldjuhul vabadus ja võimalus oma tööd teha. Teisalt on meil probleeme soolise võrdõiguslikkusega: Eesti kuulub nende näitajate poolest Euroopa Liidu riikide kehvemasse rühma, olles 22. kohal (EIGE, 2023). Siinse uuringu kaudse konteksti loob veel näiteks asjaolu, et sooline palgalõhe on Eestis üle 13%

(Kukk, 2024) ning kuigi madalama haridustasemega elanike osa on valdavalt mehed, on naised tööturul endiselt ebasoodsamas olukorras (EIGE, 2023). Soolist võrdõiguslikkust ja feminismi nähakse ikka veel valdavalt vahendite ja põhimõtetena, mis töötavad eelkõige naiste huvides; püsivad jäigad soostereotüübid, eriti vanemate põlvkondade hoiakutes (Marling, 2017). Samas on ilmne, et sooline ebavõrdsus ei iseloomusta mitte ainult Eestit, vaid sarnaseid hoiakuid ja mustreid võib leida ka paljudes teistes riikides.

Kokkuvõttes on selle artikli eesmärk uurida ja mõista meessoost ajakirjanike kogemusi ning toimetulekustrateegiaid soovimatute vaenulike käitumisviisidega, arvestades ühiskonnas domineerivaid kehtivaid soolisi norme.

1.2. Teoreetiline raamistik

Selles alapeatükis selgitan magistritöö keskseid põhimõisteid ning loon teoreetilistel ja empiirilistel uuringutel põhineva raamistiku. Kuna uurin meessoost ajakirjanike kogemusi, toon olulise aspektina teooriasse sisse hegemoonilise maskuliinsuse raamistiku, mis tähendab laiemas raamis ühiskonnas eelistatud ja ideaalseks peetavaid mehelikkuse vorme. Selgitan selle tähendust ja võimalikke esinemisvorme. Et magistritöö aluseks olev artikkel ilmus 2021. aastal, teen ülevaate ka uuemast teaduskirjandusest.

1.2.1. Ajakirjaniku tööelu. Ühiskondlikust survest kahjustavate rünnakuteni

Tehnoloogia areng ja kiirenenud elutempo normaliseerumine (Rosa, 2013) on märkimisväärselt muutnud ajakirjanike töökorraldust ja -praktikaid. Nad tegutsevad pideva ajasurve all ning kättesaadavust ja tulemuslikkust ootavad neilt nii allikad, kolleegid kui ka auditoorium. Tööelus domineerivad efektiivsust, pidevat tootlikkust ja enesetõestust soosivad väärtused, mis kannavad traditsioonilise maskuliinsuse ideaale (Pascoe ja Bridges, 2016). Samuti on seatud töö tähtsamaks eraelust, mida sageli tajutakse kui naiselikku sfääri, millel on ühiskondlikult

madalam väärtus (Fletcher, 1998: 165). Seetõttu jäävad ajakirjanike emotsionaalne heaolu ja isiklik ruum tihti tagaplaanile.

Samal ajal on ajakirjanike töö- ja eraelu piirid hägustunud. Vihased, solvavad ja ähvardavad kommentaarid ei piirdu enam töökeskkonnaga, vaid tungivad ka ajakirjaniku isiklikku ruumi, pahatihti väljaspool tööaega (Krause, 2018). Ajakirjanike vaenamine veebikeskkonnas pole midagi uut. Rootsisis tehtud uuringu alusel kogeb 10% ajakirjanikest agressiivseid kommentaare igal nädalal ning suur osa neist peab seda tööelu tavaliseks osaks (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016: 883). Samalaadseid suundumusi on täheldatud teistes riikides, mis viitab sellele, et vaenulikkus ajakirjanike suhtes on muutuma üleilmseks ja püsivaks nähtuseks (Luque ja Koponen, 2017).

Paljud ajakirjanikud jagavad oma avalikel sotsiaalmeediakontodel nii ajakirjanduslikku sisu kui ka isiklikke arvamusi (Stocking jt, 2024). Samas on osa neist, eriti naisajakirjanikud, rünnakute tõttu oma nähtavust platvormidel piiranud just veebivaenu ja vaenulike kommentaaride tõttu (Posetti ja Shabbir, 2022). Interneti anonüümsus võib soodustada vaenulikku käitumist, pakkudes ründajale omamoodi kaitseloori. Suler (2006) viitab sellele kui toksilisele vabadustundele, st olukorrale, kus inimene tunneb end tänu anonüümsusele nagu vabastatuna piirangutest, mida ta tajuks vahetus suhtluses. Kuna oma sõnade eest ei pea veebis justkui vastutama, väljendatakse end teravamalt ja ründavamalt (Citron, 2014; Davis Kempton ja Connolly-Ahern, 2022). Levib arusaam, et kui teised käituvad veebis halvasti, ongi selline käitumine normaalne ja aktsepteeritud. Selline hoiak soodustab vaenuliku käitumise levikut, muutes selle paljude jaoks tavapäraseks osaks veebisuhtlusest (Citron, 2014).

Agressiivsed kommentaarid võivad seejuures varieeruda solvangutest ja halvustavate nimetuste panemisest kuni vägivalla või surmaga ähvardamiseni. Varasemad uuringud näitavad, et enamasti võetakse sihikule ajakirjaniku pädevus ja intelligentsus: esmalt võivad tunduda rünnakud ebaolulised, kuid sellel võib olla negatiivne mõju ajakirjaniku enesehinnangule, tööelule ja ka (vaimsele) tervisele (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016: 885; Ivask, 2020). Lisaks võivad ajakirjanikud, keda kommentaariumides rohkelt ja agressiivselt sõimatakse, kogeda lugejate silmis usaldusväärsuse vähenemist või tunda, et neid väärtustatakse ja tunnustatakse võrreldes nende kolleegidega vähem (Post ja Kepplinger, 2019).

Ajakirjanikke ähvardatakse sageli selleks, et neid vaigistada või hirmutada. Selline surve võib mõjutada seda, kuidas ja milliseid teemasid nad käsitlevad, põhjustada stressi või isegi panna kahtlema selles, kas ajakirjanik jätkab selles ametis (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016). Teisisõnu võib auditooriumist tulevatel rünnakutel olla otsene mõju ajakirjaniku töövalikutele nii kajastatavate teemade kui ka nende käsitusviiside puhul (Lee ja Tandoc, 2017: 438). Lisaks võivad ähvardused suurendada ajakirjaniku enesetsensuuri tõenäosust, sest ta võib püüda sel viisil rünnakuid ennetada või vältida (Ivask, 2020).

1.2.2. Vaenulikkusega toimetulek

Ajakirjanike kogemused vaenulikkusega on viimastel aastatel sagenenud ja muutunud sisult tõsisemaks, mistõttu vajavad ajakirjanikud toimetulekumehhanisme, et tegeleda võimalike traumeerivate ja häirivate kogemustega (Post ja Kepplinger, 2019). Meediauurijad Post ja Kepplinger (2019: 4) eristavad kolme peamist toimetulekustrateegiat, kuidas ajakirjanikud vaenamise juhtumitega tegelevad.

1) Probleemikesksed toimetulekustrateegiad, mille puhul ajakirjanik keskendub probleemi või rünnaku lahendamisele ja selle mõju vähendamisele. See hõlmab selliseid aktiivseid samme nagu rünnakule vastamine, enda kaitsmine alanduse eest või maine taastamine; 2) emotsioonikesksed strateegiad, mille puhul ajakirjanik ei püüa olukorda muuta, vaid leevendab sisemist pinget, nähes olukorda konstruktiivses või positiivses valguses. Näiteks mõtestab ta rünnaku ümber, mis on märk sellest, et käsitletud teema oli ühiskondlikult oluline või tundlik; 3) vältivad strateegiad, mille puhul ajakirjanik tõmbub tagasi, ei tegele probleemiga ning võib muuta tööalaseid eesmärke või hakata teatud teemasid vältima, et hoiduda edasistest ebameeldivatest kogemustest. Seda strateegiat peetakse ebatõhusaks, kuna see ei lahenda olukorda, vaid võib viia enesetsensuuri või isegi ajakirjandustööst loobumiseni (Post ja Kepplinger, 2019: 4).

Ajakirjanikud kasutavad vältivaid toimetulekustrateegiaid sageli siis, kui neil puuduvad teadmised või oskused keerulise olukorraga toimetulekuks (Obermaier jt, 2018). Näiteks püüavad nad olukorra mõju vähendada musta huumoriga, suruvad oma emotsioone alla töötamise või ülemäärase sportimisega, keskenduvad tehnilistele detailidele või tarvitavad alkoholi või muid meelemürke (Buchanan ja Keats, 2011). Kõik need käitumisviisid peegeldavad

ajakirjanduses levinud n-ö paksu naha kultuuri, millega tavaliselt kaasneb emotsioonide varjamine.

Soouuringute raamistikus ja traditsioonilise hegemoonilise maskuliinsuse kontekstis (tähendab ühiskonnas eelistatud ja ideaalseks peetavat mehelikkust) on juba probleemide olemasolu tunnistamine vastuolus levinud sooliste ootustega (Connell, 1987; 2005). Traditsiooniline mudel eeldab, et mehed ei tunne huvi oma (vaimse) tervise vastu, kuna seda peetakse pigem naiselikuks mureks (Robertson, 2007). Seetõttu peaks stereotüüpne mehelik mees raskustega iseseisvalt toime tulema ega tohiks abi küsida. Nagu Goldberg (1976: 68) on leidnud, võib liiga tugev emotsioonide allasurumine tuua aga kaasa riskantse käitumise, näiteks mõnuainete liigtarvitamise, ohtliku autojuhtimise või vägivalla. Hegemoonilisi norme tajutakse seevastu loomulike ja universaalsetena (Tsuda, 2020), vältides nii igapäevast kriitilist mõtestamist ja teadlikkust nende olemasolust ja mõjust.

1.2.3. Soopõhised erinevused vaenulikkuse puhul

Enamasti on vaenulikkus veebis soopõhine (O’Sullivan ja Flanagan, 2003; Sammut, 2023), väljendudes otseses seksismis ning seksualiseeritud, ähvardavas ja vägivaldses käitumises, mis on suunatud eelkõige naiste vastu (Lewis jt, 2017; Miller, 2023). See võib vähendada naiste professionaalset tõsiseltvõetavust ja võimalust osaleda avalikus elus (Citron ja Norton, 2011; Posetti ja Shabbir, 2022).

Selle töö kontekstis tuleb küsida, kuidas ajakirjanike kogemused soopõhiselt erinevad ja millist rolli mängivad selles ametis soostereotüübid. Näiteks Shanahan (2017) ja Chen jt (2018) on selgitanud välja, et naised kogevad kiusamist, solvangut ja agressiivset käitumist palju sagedamini kui mehed. Erinevused ei piirdu sagedusega: ka vaenu sisu on naiste puhul teistsugune.

Iga teine naisajakirjanik on kogenud seksuaalset ahistamist ning kuigi iga seitsmes on kogenud ka füüsilist ahistamist, ei teatanud kaheksa naisajakirjanikku kümnest endaga juhtunust, kartes, et see muudaks kogemuse nende jaoks veelgi traumeerivamaks (Reporters Without Borders, 2017).

Samuti näitavad uuemad uuringud (Reporters Without Borders, 2024) , et seksuaalne ahistamine on ajakirjanduses endiselt laialt levinud probleem: paljud naisajakirjanikud kogevad seda töö käigus, kuid ei teata juhtunust, kartes professionaalset kahju või trauma suurenemist. Hardin ja Shain (2005: 28) rõhutavad, et ennekõike naissoost spordiajakirjanikud kogevad seksistlikke kommentaare ja suhtumist ning mõnel juhul on allikad isegi keeldunud naisajakirjanikuga suhtlemast, soovides rääkida ainult meesajakirjanikuga.

Siiski ei pruugita naisajakirjanikke statistiliselt rünnata sagedamini kui mehi. Mitu varasemat uuringut (Post ja Kepplinger, 2019; Stahel ja Schoen, 2020) näitab, et erinevused nais- ja meesajakirjanike toimetulekustrateegiates ei tulene mitte niivõrd rünnakute sagedusest või raskusastmest, vaid pigem sellest, et naistes tekitavad need ründaja jõupositsiooni tõttu suuremat ohutunnet kui meestes. Naisajakirjanikud tajuvad rünnakuid keskmiselt isiklikumate ja emotsionaalselt häirivamatena, mis omakorda muudab nad vastuvõtlikumaks stressile ning suurendab tõenäosust kasutada vältivaid strateegiaid, sh enesetsensuuri (Stahel ja Schoen, 2020). Seetõttu naisajakirjanikud ka teatavad sellistest juhtumitest sagedamini kui nende meeskolleegid (Stahel ja Schoen, 2020). Laialdasemate järelduste tegemiseks on vaja meesajakirjanike kogemusi põhjalikumalt uurida.

Naisajakirjanikud saavad tihti just seksistlikke kommentaare, sh sisaldavad need rohkem misogynünilisi sõnu, näiteks *lits* ja selle sünonüüme (Ivask, 2020; Palgi, 2018; 2020). Ligi 15% naisajakirjanikke on veebikommentaaries ähvardatud vägistamise või muu raske seksuaalse vägivallaga (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016: 885–886). Mõned autorid (nt Jane, 2015; Ziegele jt, 2017) on selgitanud, et misogynüniline sõim ja soopõhised solvanguid on paljudes veebikeskkondades *lingua franca* ehk ühendav suhtlusviis. Citron (2009: 377) märgib, et naised on tõenäolisemalt valmis oma kogemustest avalikult rääkima juhul, kui vaenu ja ahistamist käsitletakse ja nimetatakse otsesõnu sellisena, mitte ei pisendata tühiseks probleemiks. Citroni (2009) uuringus on räägitud naisajakirjanikest, ent minu hüpotees on, et see võib kehtida ka meesajakirjanike kohta.

Rääkides meessoost ajakirjanikest ning laiemalt meestest ja maskuliinsusest, võib väita, et meeste enda ahistamise ja nende tajutud vaenulikkuse teemal ei ole võimalik pidada sarnast arutelu. Traditsioonilise hegemoonilise maskuliinsuse kitsad stereotüübid ei pruugi lasta võtta

meestel selliseid juhtumeid tõsiselt. Valitseb iseseisva, tugeva ja emotsioonitu maskuliinse liidri arhetüüp (Robinson, 2000; Pascoe ja Bridges, 2016), mis määrab, kas ja kuidas üldse mehed väärkohtlemisest ja ahistamisest räägivad või neid kogemusi tunnistavad. Igasugune viide ohvristaatusele ei sobitu lääne normatiivse, tugeva ja kontrolli omava mehe kuvandiga (Burcar, 2014). Hegemooniline maskuliinsus tuleneb omadustest, mis omistatakse võimupositsioonil olevatele meestele, ning see taastoodab nende üleolekut, allutades sellele nii naisi kui ka neid mehi, kes ei vasta domineeriva mehelikkuse normidele (Tsuda, 2020).

Robinson (2000: 128–129) nimetab sellist hegemoonilist maskuliinsust ka tõkestuseks, mis sunnib mehi oma emotsioone maha suruma ja allasurumist taluma, muutes selle peamiseks toimetulekuviisiks, millega võivad mehed teha liiga enda (vaimsele) tervisele. Robinson (2000: 131) märgib, et arutelud patriarhaalse võimu teemadel on toonud kaasa ka alternatiivsete maskuliinsuse viiside tekke, näiteks on esile kerkinud tundliku mehe kuvand, mida sageli naeruvääristatakse. Seega on väljendid *lumehelbeke* ja *pehme mees* muutunud lääne normatiivse maskuliinse kultuuri vastandiks, kuid samal ajal aitavad need omakorda taastoota hegemoonilise maskuliinsuse kultuuri. Lumehelbekeseks kutsutakse tavaliselt nooremate põlvkondade esindajaid eesmärgiga neid pilgata kui ülitundlikke, tsensuurialteid või emotsionaalselt haavatavaid inimesi (Haslop jt, 2021).

Sageli kasutavad ründajad sellist keelt või vihjeid, millega nad kujutavad end mehise ja võimukana; sellega kehtestavad hegemoonilisi maskuliinseid soonorme, allutades neile ka rünnaku objektiks olevaid naisi ja teisi mehi (Moloney ja Love, 2018). Negatiivsete emotsioonide allasurumine ja nendega toimetulek ilma psühholoogilise abita võib aga kahjustada (vaimset) tervist. Vaimse tervise probleeme käsitletakse tihti emotsioonidega seotud nähtustena ja seetõttu naiselikena, mis võib tekitada meestes pingeid ning luua tõkkeid abi otsimisele (McKenzie jt, 2018).

Lisaks sellele, et hegemoonilist maskuliinsust taastoodetakse passiivselt (Robinson, 2000), rõhutavad soouurijad Pascoe ja Bridges (2016), et mehed kujundavad oma mehelikku identiteeti sotsiaalsetes kontekstides, nagu töökoht, kus normideks on tugevus, vaikimine ja emotsioonide allasurumine. Sellised ootused võivad aitavad mõista, miks meesajakirjanikud teavitavad oma

stressitekitavatest kogemustest harva: see võib ohustada nende maskuliinset enesekuvandit või positsiooni kollektiivis.

Hiljutised uuringud on kinnitanud, et peaaegu sõltumata soost kogevad kõik ajakirjanikud vähemalt mingil määral veebipõhist vaenulikkust ja ahistamist (Lewis jt, 2020). Samas puudub teadustöodes süstemaatiline teadmine selle kohta, millised on meesajakirjanike kogemused auditooriumi vaenulikkusega ning kuidas see võib neid mõjutada, ja kas nende kogemused asetuvad hegemoonilise maskuliinsuse normidesse või seavad neid kahtluse alla (Moloney ja Love, 2018).

1.3. Ülevaade uuemast teaduskirjandusest

Viimastel aastatel on kasvanud teadlaste huvi ajakirjanike veebipõhise vaenulike kogemuste vastu. Näiteks meediauurijad Sammut jt (2023) on teinud valdkonna teadustööde kirjanduse ülevaate, mis koondab 19 empiirilist uurimust eri kontinentidelt ning annab süstemaatilise ülevaate sellest, kui levinud on veebis vaenulikkus, millist mõju see avaldab ja milliseid toimetulekustrateegiaid ajakirjanikud selle kogemisel rakendavad.

Suurem osa teaduskirjandusest on proportsionaalselt naisajakirjanike kogemuste poole kaldu (nt Davis Kempton ja Connolly-Ahern, 2022; Miller ja Lewis, 2020; Posetti ja Shabbir, 2022). Samas tuleb endiselt välja uuringute segavalimites asjaolu, et naisajakirjanikud kogevad veebis vaenulikkust ja seksistlikke rünnakuid meeskolleegidega võrreldes enam ning ka teatavad neist rohkem (nt Sammut jt, 2023; Miller ja Lewis, 2022). Siiani pole tehtud märkimisväärsed teadustöid, mis käsitleksid meesajakirjanike kogemusi selle probleemiga. Sellele juhtis tähelepanu ka siinse magistritöö aluseks olevale artiklile (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) viidanud Sammut jt (2023). Arvestades, et mehed moodustavad hinnanguliselt 60% maailma ajakirjanikkonnast (Global Media Monitoring Project, 2021), on oluline mõista probleemi ulatust mõlema soo puhul, et tagada ennetusmeetmete võrdsus ja tõhusus.

1.3.1. Vaenulikkus kui igapäevatöö osa

Kuigi ajakirjanike vastu suunatud rünnakute eesmärgid (näiteks vaigistamiskatsed) on jäänud sarnaseks, on vaenulikkus muutunud üha sagedasemaks üleilmseks probleemiks (Sammur, 2023). Eelkõige puudutab see ajakirjanikke, kes kajastavad poliitikat, sporti või muid valdkondi, mida peetakse traditsiooniliselt mehelikeks. Üha enam uurimusi viitab sellele, et paljud ajakirjanikud peavad rünnakuid oma töö igapäevaseks osaks (Miller, 2023), mille tagajärgedeks võivad olla psühholoogiline kurnatus, stress, ärevus, unetus, läbipõlemine või äärmuslikel juhtudel ka töölt lahkumine (nt Miranda jt, 2023; Lee ja Park, 2023).

Uuem teaduskirjandus kinnitab varasemate tööde leide, et rünnakud mõjutavad ajakirjanike enesehinnangut ja töömotivatsiooni, põhjustades enesetsensuuri või tundlike teemade vältimist (nt Waisbord, 2020; Tandoc jt, 2021). Kõige haavatavam rühm on naissoost ajakirjanikud, keda rünnatakse misogüüniliste või seksuaalse alatooniga kommentaaride, välimuse kritiseerimise ja ähvardustega (Codău ja Vanghelescu, 2024). Meesajakirjanike puhul keskenduvad kritiseerijad tavaliselt nende töö sisule või kompetentsusele ning harvem seostatakse kriitikat nende sooga (Posetti ja Shabbir, 2022).

Ajakirjanike reaktsioonid vaenulikkusele erinevad samuti sooti: mehed kipuvad rünnakuid pisendama, nimetades neid näiteks trollimiseks või naljaks, samal ajal kui naised kirjeldavad kogemusi avatult ja tunnistavad ka nende mõju (Holton jt, 2021). Seetõttu jäävad meesajakirjanike rünnakukogemused tihti varju: mitte nende puudumise, vaid nende sõnastamise ja tajumise viisi tõttu. Ka toimetustes eeldatakse vaikimisi, et ajakirjanik peaks sellises olukorras ise hakkama saama (Holton jt, 2021).

Naiste kogemusi võimendab tunnetus, et meeskolleegid ei mõista nende vastu suunatud soopõhist vaenulikkust või naeruvääristavad seda, seevastu naiskolleegid pakuvad sookaaslastele enamasti tuge ja empaatiat (Sarikakis jt, 2021). Rassiline või kultuuritaust võib samuti suurendada ajakirjaniku haavatavust: vähemusrahvusest või migranditaustaga ajakirjanikud kogevad sagedamini tõrjutust ja ähvardusi ning neid käsitletakse avalikus ruumis kui nn mittekuuluvaid, mis vähendab nende turvatunnet ja süvendab marginaliseeritust (Miller, 2023).

Soolised erinevused rünnakute tajumises ja käsitlemises viitavad laiemale struktuursele probleemile: hegemooniline maskuliinsus – mida iseloomustavad tugevus, kontroll, emotsioonide vaoshoitus ja vaikimine – loob raamistiku, milles meeste haavatavus ei ole sobiv ega piisavalt mehelik (Pascoe ja Bridges, 2016). Selle tagajärjel on naisajakirjanikud nähtavamad nii rünnakute sihtmärkidena kui ka nende kogemuste esiletoojatena, ent meesajakirjanike kogemused jäävad sooliste normide tõttu tagaplaanile.

Varem oli veebipõhine vaen suures osas anonüümne, sest kasutati libakontosid ja anonüümseid kommentaare. Viimasel ajal on toimunud aga muutus: üha enam saadetakse sobimatuid ja ähvardavaid sõnumeid isiklikelt kontodelt, kus on näha nii vaenaja nimi kui ka profiilipilt, st rünnakute autorid ei varja enam oma identiteeti (Ivask, 2025).

Eriti tõsist muret valmistavad sihilikult organiseeritud rünnakud, mida korraldavad näiteks poliitikud, alternatiivsed meediaplatvormid, mõjusikud ja sotsiaalmeediagrupid. Nende eesmärk on ajakirjanik n-ö korrale kutsuda, vaigistada või mõjutada seda, mis teemasid ta kajastab (Waisbord, 2020; Holton jt, 2021; Ivask, 2025). Ei rünnata mitte ainult ajakirjaniku töist tegevust, vaid ka tema isiklikku sfääri (välimus, perekond, haridustaust), mis muudab need rünnakud eriti isiklikuks ja ebameeldivaks (Blanco jt, 2022; Lewis jt, 2020; Ivask, 2025). Kuigi organiseeritud rünnakud pole uus nähtus, viitavad uusimad uuringud (Sammut jt, 2023) sellele, et nende ulatus ja sihipärasus on viimastel aastatel süvenenud.

1.3.2. Toimetulekuoskuste nappus

Hiljutistes teadusartiklites rõhutatakse, et toimetused ja meediaorganisatsioonid ei toeta jätkuvalt ajakirjanikke piisavalt ning vastutus vaimse heaolu eest jääb sageli rünnakuohvri enda kanda (Sammut jt, 2023). Vaid vähesed uuringud viitavad toimivale, süsteemsele organisatsioonilisele toele. Mõnes toimetuses on küll olemas kollegiaalne tugi, psühholoogiline nõustamine või koolitused, kuid ajakirjanike üldine tunnetus on, et nad on jäetud probleemidega üksi (Sarikakis jt, 2021; Kantola ja Harju, 2021; Palgi, 2020). Samas kinnitavad uuringud, et juhtide tunnustus ja usalduslikud suhted toimetuses toetavad suurel määral vaimset toimetulekut, sest üksildus ja sisekonkurents süvendavad stressi (Kantola ja Harju, 2021).

Viimaste aastate teaduskirjanduses jagatakse ajakirjanike strateegiad tulla toime soovimatute vaenulike käitumisviisidega rühmadesse (Sammur, 2023), mis kordavad varasemat, siin magistritöös kasutatud meediauurijate Posti ja Keppingeri (2019) jaotust.

Esimeses rühmas on probleemikesksed strateegiad, mis hõlmavad aktiivset tegutsemist, näiteks pöördumist kolleegide või toimetaja poole (Kantola ja Harju, 2021; Sarikakis jt, 2021) ning rünnakute sisu avalikustamist (Miranda jt, 2023), professionaalse või psühholoogilise abi otsimist (Tandoc jt, 2021) ning juriidiliste sammude astumist (Blanco jt, 2022).

Teises rühmas olevad emotsioonikesksed strateegiad keskenduvad rünnakutega kaasnevate negatiivsete tunnetega toimetulekule, näiteks nimetab rünnatu kommentaare tühiseks taustamüraks või vähendab enda aktiivsust sotsiaalmeedias (Lee ja Park, 2023; Kempton ja Connolly-Ahern, 2022).

Kolmandaks eristatakse probleemi vältivaid toimetulekustrateegiaid, mis hõlmavad stressori eiramist, sealhulgas ründaja blokeerimist, ajutist tööpausi, tundlike teemade vältimist ja elukutse vahetust (Carlson ja Witt, 2020; Stahel ja Schoen, 2020; Sarikakis jt, 2021; Miranda jt, 2023). Uuringute alusel kombineerivad ajakirjanikud sageli strateegiaid sõltuvalt nii rünnaku laadist kui ka isiklikest ja organisatsioonilistest teguritest (Sammur jt, 2023).

Nendele kolmele toimetulekustrategiale lisaks käsitlevad Kantola ja Harju (2021) kollektiivseid ehk ühendavaid toimetulekustrategiaid, mida nad peavad kõige tõhusamaks. Need põhinevad juhtide sekkumisel ja tunnustusel, kolleegide neutraalsel toetusel ja välisel võrgustikul. Sellised praktikad aitavad vähendada hirmu, häbi ja viha, tugevdavad professionaalset identiteeti ning leevendavad enesetsensuuri.

Eestis on samuti uuritud, kuidas toimetused ajakirjanikke toetavad (nt Palgi, 2020; Ivask ja Lon, 2023). Tulemused näitavad, et olemasolevad mehhanismid – näiteks politseiga kokkulepitud kontaktisikud ja võimalus pöörduda juhi poole – on valdavalt juhtumipõhised. Kuigi töötervishoiuarst on teatud juhtudel soovitanud hankida vaimse tervise tuge, ei tunne paljud ajakirjanikud, et nende muret võetakse töökeskkonnas tõsiselt (Palgi, 2020). Eesti näitel näeme ühtlasi, et kiire töötempo ja toimetusesisene konkurents võib takistada usalduslike kolleegisuhete kujunemist ja toimetusesisest tuge (Ivask, 2025).

Teistes riikides tehtud uuringud näitavad, et ka mujal on organisatsioonilised juhised ja koolitused ebaühtlaselt rakendatud (Lee ja Park, 2023). Mõned toimetused pakuvad digiturvalisuse ja füüsilise kaitse koolitusi, kuid need ei pruugi alati vastata ajakirjanike tegelikele vajadustele ega ohutundele (Tandoc jt, 2021; Kantola ja Harju 2021). Psühholoogiline tugi on piiratud ning puudub usaldusväärne kanal, mille kaudu tuge küsida, ja seda takistab sageli ka stigmatiseerimise hirm (Posetti ja Shabbir, 2022). Viimastel aastatel on hakanud levima toetusvõrgustikud, mis täidavad ametlike tugistruktuuride puudujääke ning pakuvad emotsionaalset tuge, kogemuste jagamise võimalust ja solidaarsust (Sammur jt, 2023).

Kokkuvõttes võib öelda, et ajakirjanikele pakutakse küll mõningast tuge, kuid see pole mitte süsteemne, vaid pigem reageeriv kui ennetav. Uurijad soovivad luua selge toetuspoliitika ja usaldusliku töökeskkonna, kus ajakirjanikud tunnevad end kaitstuna (Sammur, 2023). Toimetusi julgustatakse pakkuma sihipärast koolitust, vaimse tervise tuge ning selgeid juhiseid digikeskkonnas toimetulekuks. Samuti tuleb arvestada ajakirjanike soospetsiifilisi kogemusi, et vältida soopimedat lähenemist (Holton jt, 2021; Henrichsen ja Shelton, 2022).

1.4. Uurimisküsimused

Magistritöö eesmärk on uurida Eesti meessoost ajakirjanike soovimatute vaenulike käitumisviisidega digikeskkondades ning sooliste ootuste ja normide kontekstis. Kuna meesajakirjanike sedalaadi kogemusi ei olnud teadusartikli (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) kirjutamise ega siinse magistritöö kirjutamise ajaks põhjalikult uuritud, püstitasin kolm peamist uurimisküsimust.

- 1) Milliseid kogemusi on Eesti meesajakirjanikel soovimatute vaenulike käitumisviisidega digikeskkondades ning kuidas nad neid kogemusi kirjeldavad ja defineerivad?
- 2) Kuidas tõlgendatakse neid kogemusi soolises kontekstis?
- 3) Millised on meesajakirjanike toimetulekustrateegiad? Kuidas tegeletakse vaenulike kogemusega tööalases kontekstis?

1.5. Uuringu meetod ja valim

Valimisse kuulus 15 meesajakirjanikku, kes töötasid suurtes meediaorganisatsioonides, mis loovad nii trüki-, veebi- kui ka audiovisuaalset sisu. Valimi koostasid sihipäraselt, kuid ei rõhutanud, et eeltingimus on vaenulikkusega kokkupuutumine. Soovisin pidada ka laiemat arutelu, mitte keskenduda ainult ajakirjanike isiklikele kogemustele. Ainus uuringus osalemise kriteerium oli meessugu.

Osalejate vanus oli 24–61 aastat ja ajakirjanikuna töötamise kogemus 2–30 aastat. Intervjuude analüüsimisel kasutasin koodi (nt M_42), kus arv tähistas intervjuueeritava vanust. Osalejate haridustaust oli erinev: mõnel oli kõrgharidus ajakirjanduses ja/või kommunikatsioonis, mõnel hoopis teises valdkonnas ning mõnel puudus kõrgharidus. Paljudel ei olnud toimetuses kindlat kajastatavat valdkonda, kuid osal oli (poliitika, majandus, uuriv ajakirjandus vms).

Kogusin andmed kvalitatiivse poolstruktureeritud süvaintervjuu meetodil 2018. ja 2019. aastal. Intervjuud tegin osalejatele tuttavas keskkonnas, tavaliselt nende töökohas, ja vaikselt, et tagada privaatsus. Oluline on märkida, et olin parasjagu ka ise tegutsev (mees)ajakirjanik, mis toetas minu ja intervjuueeritavate empaatilise kontakti saavutamist ning aitas ületada uurija ja uuritava vahelist distantssi. See lähenemine on kooskõlas teadusuuringutes üha enam tunnustatud arusaamaga, et uurija ei ole pelgalt neutraalne vaatleja, vaid pidevas liikumises uuritava siseringi ja uurija välispositsiooni vahealal (Griffith, 1998). Kvalitatiivsed uurimismeetodid sobivad hästi sotsiaalkonstruktivistlikku lähenemisse, mis on omane ka soouuringutele (Berger ja Luckmann, 1966).

Ligikaudu tunniajalistes intervjuudes käsitlesin paljusid teemasid: allikate ja auditooriumi vaenulikke käitumisviise, selle tajutud põhjusi, toimetulekustrateegiaid ning võimalikku mõju ajakirjandusele. Vältisin intervjuuerides selliste terminite kasutamist nagu *ahistamine*, *vägivald* ja *agressioon*, et mitte mõjutada seda, kuidas intervjuueeritav enda kogemust tõlgendab. Sõnakasutusel on eri soolistes kontekstides erinevad tähendusvarjundid.

Transkribeerisin intervjuud ja anonümiseerisin need. Analüüsisin andmeid kvalitatiivse tekstianalüüsi meetodil (Braun ja Clarke, 2006). Eesmärk oli välja selgitada, mida mingi teema puhul tavaliselt räägitakse, ja mõista neid sarnasusi (Braun ja Clarke, 2006: 57). Lugesin

transkriptsioonid korduvalt läbi, et saada tekstist terviklik arusaam (Braun ja Clarke, 2006). Lõin esialgse kodeeringu, võrdlesin uut infot varasemates uuringutes leituga, otsides võimaluse korral ühisosi. Vajaduse korral lisasin uusi kategooriaid. Pärast põhjalikku läbilugemist ja kodeerimist vaatlesin juhtumeid süvitsi, püüdes mõista intervjuueeritava sõnade ja kirjelduste varjatud tähendusi ja hoiakuid. Lõpuks kasutasin selektiivset kodeerimist, kontrollisin märksõnu ja tegin vajalikud parandused.

1.6. Peamised tulemused ja järeldused

Selles alapeatükis esitan uurimuse peamised tulemused ja järeldused. Jaotan need kolme rühma: kuidas ajakirjanikud tajuvad vaenulikke kogemusi veebis, millised on selles soolised erinevused ja milliseid strateegiaid kasutavad nad nende kogemustega toimetulekuks.

1.6.1. Kuidas ajakirjanikud tajuvad vaenulikke kogemusi?

Enamik Eesti uudisteportaale võimaldab anonüümset kommenteerimist, mis loob platvormi ka trollimisele. Osa intervjuueeritavaid ütlesid, et nad puutuvad sageli kokku vaenulike veebikommentaaridega. See näib neile olevat anonüümsust võimaldavate veebikeskkondade tavapärane osa, kuid samas nentisid nad, et sellised kommentaarid tekitavad neile igapäevatöös stressi.

Märkasin, et intervjuueeritud ajakirjanikud ei kasutanud oma kogemusi kirjeldades selliseid sõnu nagu *ahistamine*, *agressiivne*, *kiusamine* või muud sarnast. Sageli koondasid nad oma kogemused väljendi (*negatiivne*) *tagasiside* alla, mis on neutraalsem väljend, arvestades ka paljude edaspidi kirjeldatud ajakirjanike kogetud juhtumite tõsidust. Kuna terminit *tagasiside* kasutatakse tavaliselt konstruktiivses töökeskkonnas, võib selle kasutamist tõlgendada kui toimetulekustrateegiat: intervjuueeritavad kujundasid oma kogemusi vaenuliku tagasisidega viisil, mis raamistas need teadlikult või alateadlikult tavapärase tööelu osaks. Nii vältisid nad sügavama eneserefleksiooni või juhtumile reageerimise vajadust. Teine viis kogemusest rääkida oli

võrrelda seda *emotsionaalse purske* või *suvalise pobinaga* (vms väljend), millega kõneleja vähendas juhtunu tähtsust ning peegeldas ratsionaalset, tüüpilist maskuliinset toimetulekuviisi.

Intervjueeritud meesajakirjanike sõnul tuleb vaenulikkus üldiselt lugejatelt või konkreetse artikli allikatelt. Kommentaariumitesse suhtuvad ajakirjanikud enda hinnangul enamasti ükskõiksest, sest seal ei peeta konstruktiivset dialoogi ning nende lugemine raiskab aega ja katkestab töövoogu. Ometi ütles mitu ajakirjanikku, et uudishimust nad siiski loevad aeg-ajalt kommentaare: see on justkui kiusatus, millele nad annavad järele. Samas põhjendati kommentaaride sirvimist sellega, et ajakirjaniku valulävi peab olema nii kõrge, et lugeda läbi isegi oma loo *tagasiside*.

Intervjuudest selgus, et ajakirjanikud on harjunud, et neid on võimalik avalikult häbistada ka isiklikel sotsiaalmeediakontodel ja erapostitustes. Tihti avaldatakse seal pikki tiraade nende isiku, poliitiliste seoste või eetika kohta (viimast nimetavad ründajad olematuks). Lisaks kirjeldati juhtumeid, kus lugeja võtab ajakirjanikuga otse ühendust (enamasti telefoni, Facebooki või e-kirja teel) ja valab oma viha tema peale välja. Selle tüüpsõnastused on „Pane end põlema!“, „Loll lumehelbeke“ ja „Leidku endale parem väljendusviis oma mõttetule plärale“.

Minu uuringust ilmnas, et intervjueeritud meesajakirjanikud ei olnud kogenud seksuaalse alatooniga vaenulikkust ega seksuaalvägivallaga ähvardamist. Seevastu naissoost ajakirjanike jaoks on see varasemate uuringute järgi sage (Jane, 2015; Lewis jt, 2017; Chen jt, 2018). Näiteks tihti objektistatakse naisajakirjanikke, kritiseerides nende reporteritöö asemel hoopis nende välimust, samal ajal kui meesajakirjanikele öeldakse pigem „Käi põrgu“ või muud sellist (Chen jt, 2018). Minu valimis ilmnas, et meesajakirjanikke solvatakse pigem nende teadmisi, pädevust ja vanust kritiseerides. Levinum rünnakutüüp oli hariduse ja intelligentsuse kritiseerimine:

„Tavaliselt visatakse midagi nina peale, et vabandust, mis haridus teil on? Ah soo, seda ma avasingi, et te olete rumal.“ (M_43)

Eriti ebameeldivaks pidasid intervjuueeritud ajakirjanikud selliseid vaenulikke kommentaare, mis olid anonüümsed: selline justkui *nähtamatus loor* (M_61) välistab võimaluse kasutada probleemikeskset või konstruktiivset emotsioonikeskset toimetulekustrateegiat (Post ja Kepplinger, 2019). Sageli saadakse anonüümset *tagasisidet* ajakirjanike ühisele üldisele meiliaadressile, millele saadetud kirju loeb suur osa toimetusest, ning see lisab rünnakule avaliku häbistamise võimaluse:

„See ajab mind närvi, isegi see teadmine, et keegi saab anonüümselt kirjutada, et keegi saab nii mõnitada. See ei ole hea ja tekitab üleliigset, ebavajalikku stressi.“ (M_61)

Poolavalikus ruumis ja kontekstis on ründaja sellise käitumise eesmärk tagada, et ka teised näeksid tema vaenulikku kommentaari ühe ajakirjaniku kohta. Pilkamise ja naeruvääristamise (n-ö karistuslik) kasutamine toimib sellises olukorras vahendina, millega saavutada teise inimese üle võim, ja see sobib hegemoonilise maskuliinsuse raamistikku (Abedinifard, 2016). Intervjuud näitasid, et seesugune poolavalik häbistamine võib olla koormav, eriti kui nn tagasiside on ka teatud määral objektiivselt õige:

„Ja siis sa pead hakkama selgitama /---/, mida ma tegelikult enda tekstiga mõtlesin. Võibolla, miks see tagasiside on kõige tugevam, valusam, ongi see, et seal on terake tõtt. Võibolla tõesti ma panin asja kirja niimoodi, et lugeja järelikut ei saanud asjast aru.“ (M_27)

Ajakirjanike sõnul ei ole toimetuse juhid ega kolleegid enamasti teiste ajakirjanike tööga kursis. Seetõttu võib ajakirjanik sõltuvalt vaenulikust kommentaarist tunda, et peab oma kolleegidele selgitama, mis juhtus, või põhjendama, et kommenteerijal ei ole õigus. See haakub hegemoonilise maskuliinsuse normiga mitte jääda teiste silmis alla ja hirmuga näida nõrgana.

Lumehelbekeseks sildistamine on aga näide sellest, kuidas seatakse kahtluse alla ajakirjaniku mehelikkus. Stereotüüpilisel *lumehelbekesel* on omadused (tundlikkus, empaatia ja vasakpoolsed vaated), mida traditsiooniliselt ei seostata hegemoonilise maskuliinsusega ega meessoos rollidega. Intervjuudest selgus, et tavaliselt tulid sellised kommentaarid vanematelt inimestelt ning need peegeldavad põlvkondadevahelisi väärtuskonflikte ja erinevusi: nooremaid ajakirjanikke

nimetavad kritiseerijad teismelisteks, rumalateks ja emotsionaalseteks, kes pole veel päriselu kogenud ning pole seega veel päris mehed.

Varasemad uuringud (Lewis jt, 2020; Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016) on näidanud, et vaenulikud kommentaarid auditooriumilt keskenduvad tihti ajakirjaniku vanusele. Minu uuring toetab seda tähelepanekut: nooremad ajakirjanikud tundsid end sellisest vaenulikust tagasisidest rohkem mõjutatuna, pöörasid sellele suuremat tähelepanu ning reageerisid aktiivsemalt kui nende vanemad kolleegid. Üks võimalik seletus on nooremate põlvkondade harjumus olla sotsiaalmeedias pidevalt kättesaadav ja aktiivne (Murumaa-Mengel ja Siibak, 2019). Eeldan, et see tendents võib suurendada ka tõenäosust, et vaenulik sisu jõuab nooremate ajakirjanikeni kiiremini ja vahetumalt ning võib mõjutada seda, kui tõsiselt nad seda võtavad. Hegemoonilise maskuliinsuse kontekstis võib seda tõlgendada kui aeglast nihet avatuma suhtlemisnormi suunas, kus vaikimine ei ole enam tugevuse ja enesevalitsemise ainuomane märk.

Mõningad vaenujuhtumid olid tõsisemad. Mitu intervjuueeritud ajakirjanikku ütles, et teda on otseselt ähvardatud füüsilise vägivallaga, sealhulgas tapmisega. See esines pigem kuritegevusega seotud teemade kajastamisel. Ähvardajad, sh kommenteerijad, tundusid intervjuueeritavatele sageli olevat kuidagi juhtumiga seotud ning kasutasid rünnakuid ajakirjaniku hirmutamiseks või vaigistamiseks:

„Ta küsis isegi, kas ma pean su, raisa, üles otsima. /---/ Juba see väike ähvardus oli hirmutav. /---/ Ma olin kogemata jätnud oma telefoninumbri e-kirja jalusesse ja ta helistas mulle. Blokeerisin ta numbri ja olukord sai lahendatud.“ (M_26)

Intervjuueeritud nimetasid korduva mustriga kõnesid, kommentaare ja e-kirju sagedamini ebameeldivamaks, kuna need väljendavad püsivat ja sihikindlat tegevust.

1.6.2. Tajutud soolised erinevused

Intervjuueeritavad olid veendunud, et ajakirjanikuamet on sooneutraalne. Ka ei esine nende hinnangul suuri erinevusi mees- ja naisajakirjanike tööpraktikates ega -tulemuslikkuses. Samas on valdkonna olulistes uurimustes leitud, et enamik mehi ei kehasta ega järgi tahtlikult

hegemoonilise maskuliinsuse norme. Selle asemel on levinum nähtus hübriidsed maskuliinsed vormid (Bridges ja Pascoe, 2014) ja kaassüüdlaslik maskuliinsus (ingl *complicit masculinity*), st mehed asetuvad passiivselt hegemoonilise maskuliinsuse varju (Connell, 2005: 77). See tähendab, et nad ei kehasta hegemoonilist maskuliinsust selle klassikalisel kujul, kuid siiski saavad osa patriarhaalse ühiskonnakorralduse eelistest, ilma et sooviksid täita normatiivse maskuliinsuse ootusi; selline kaudne viis aitab omakorda taastoota soolist ja sotsiaalset hierarhiat (Goldberg, 1976; Connell, 2005; Bridges ja Pascoe, 2014; vt ka Tsuda, 2020).

Esmapilgul võibki jääda mulje, et mehed ja naised tegutsevad ajakirjanduses võrdsetel alustel. Näiteks moodustavad Eestis ajakirjanikest ligi 60% naised (Statistikaamet, 2024) ning viimase kolme aastakümne jooksul on mainekat Bonnierit uuriva ajakirjanduse auhinda antud meestele ja naistele enam-vähem võrdselt. Ometi tuli selle töö jaoks tehtud intervjuudest esile, et hulk ajakirjanikke on ise näinud juhtumeid (või kuulnud neist), kus naiskolleegi ei võeta tõsiselt pelgalt tema soo tõttu. Lisaks rõhutasid nad, et ajakirjanduses valitseb nn valge mehe standard ja privileeg.

Intervjueeritute hinnangul ongi just need mehed, kes ei vasta sellele normatiivsele ootusele, sagedamini rünnakute sihtmärgiks. Mitu intervjueeritut märkis, et suur osa vaenulikest käitumisviisidest digikeskkonnas pärineb (valgetelt) keskealistelt meestelt, kes tajuvad enda positsiooni ohustatuna ja püüavad säilitada senist sotsiaalset *status quo*'d ehk hegemoonilist maskuliinsust. See tähelepanek haakub varasemate uuringute tulemustega, mis on näidanud, et vaenulikkuse põhjus on tihti soov säilitada kontrolli ja mõjuvõimu (Ziegele jt, 2017; Post ja Kepplinger, 2019).

Eelmises alapeatükis kirjeldasin peamisi viise, kuidas auditoorium ja allikad ründavad meessoost ajakirjanikke. Intervjueeritavad tõstsid korduvalt esile, et naissoost ajakirjanikke nimetatakse ja sildistatakse pidevalt *preilideks* või *noorteks tüdrukuteks*, justkui need ei suudaks mõista veel maailma keerukust. Lisaks rumala blondiini stereotüübile kirjeldati rünnakutes naiste vastu *kurja nõi*a stereotüüpi: näiteks rääkis üks intervjueeritav loo pressikonverentsist, kus naissoost ajakirjanikule öeldi avalikult ja otse: „Issand, milline nõi sa oled“. Mõned meessoost ajakirjanikud meenutasid, et on tundnud, kuidas naisallikad püüavad mõnikord nende mehelikke stereotüüpeid omadusi ja tugevaid külgi ära kasutada:

„Mõnikord tekivad kummalised [flirtivad – toim] olukorrad, kus ma hakkam mõtlema: „Oota, oot, ma ei saa enam aru, kas neile lihtsalt meeldin või mis täpselt on nende eesmärk.“ Ja kõige paranoilisem mõte on alati see, kas nende eesmärk on panna mind neid positiivsemas valguses näitama.“ (M_27)

Kuigi varasemad uuringud (Chen jt, 2018; Simões jt, 2021) tõstavad korduvalt esile seksistlikke rünnakuid naisajakirjanike pihta, ei olnud siinses valimis intervjuueeritud meesajakirjanikud kuulnud oma naiskolleege sellistest juhtumitest rääkimas. Hegemoonilise maskuliinsuse väärtused olid eelkõige näha selles, kuidas intervjuueeritavad neid juhtumeid ja arutelusid sõnastasid: nad nimetasid rünnakuid sageli *tagasisideks* ning ütlesid, et ei nemad ega nende kolleegid *ei kurda* seesuguste vaenulike kogemuste üle. Sellega normaliseerivad intervjuueeritud ajakirjanikud ründavaid kommentaare, pidades neid tavaliseks osaks tööst. See toetab veelgi tugeva, ise hakkama saava ja ratsionaalse mehe ideaali taastootmist (Bridges ja Pascoe, 2014; Connell, 2015) ning sellist toimetulekukultuuri.

Ka intervjuueeritud meesajakirjanikud olid sageli teadlikud neist hegemoonilise maskuliinsuse raamistatud ootustest. Nad kirjeldasid stressi, mida põhjustab vajadus käituda nii, nagu rünnakud neid ei mõjutaks, ning survet tulla toime iseseisvalt, ilma kolleegidelt või toimetusest abi otsimata. Kuna traditsiooniliselt ja soostereotüüpide järgi on naistel lubatud rohkem emotsioone väljendada kui meestel (Robinson, 2000; Bridges ja Pascoe, 2014), on naiste vastu suunatud vaenulikkus nähtavam ja enam kõneaineks. Teisalt oodatakse meestelt, et nad ei oleks kriitika suhtes tundlikud.

Siinne uurimus näitab, et ka meessoost ajakirjanikud kogevad palju vaenulikkust, kuid nad püüavad selle mõju iseenda ja oma töö jaoks vähendada ning normaliseerida. Samal ajal kehastavad Eesti meesajakirjanikud hübriidseid ja kaassüüdlasliku mehelikkuse vormide kombinatsioone, mille puhul taastoodab emotsionaalne distantseeritus, rünnakute normaliseerimine ja paksu naha kasvatamine hegemoonilist maskuliinsust.

1.6.3. Toimetulekustrateegiad ja mõju ajakirjaniku tööle

Niisiis kerkis intervjuudes korduvalt esile vähese tundlikkuse olulisuse teema: intervjuueeritud ajakirjanikud leidsid, et viisid, kuidas negatiivsete olukordadega tegeleda, sõltuvad ajakirjaniku taluvuspiirist, mitte niivõrd soost. Samuti mainisid nad kaalukate teguritena stressitaluvust ja oskust konflikte lahendada ning valmisolekut ründajaga silmitsi seista, sest see mõjutab seda, kuidas ajakirjanik ebameeldivale olukorrale reageerib.

Ajakirjanikel on head infootsinguoskused, mistõttu pole üllatav, et nad kasutavad neid ka mitteamonüümsete rünnakutega toimetulemiseks. Üks levinud toimetulekumeetod on otsida ründaja kohta lisainfot (enamasti esmalt guugeldades), et hinnata tema sotsiaalset staatust ja olulisust. Näiteks püüab ajakirjanik selgitada välja, kus ründaja elab, milline ta välja näeb ning millised on tema tavapärased väljaütlemised ja kommentaarid, et mõista, kas rünnakut tasub tõsiselt võtta. Mida n-ö tavalisem ja vähem silmapaistev inimene, seda väiksem on ajakirjanike kinnitusel ründaja mõju, ning mida kõrgem on ründaja ühiskondlik staatus (nt poliitik, valdkonnaekspert, sõjaväe ohvitser), seda suuremat mõju ajakirjanik tema sõnadele omistab. See haakub samuti hegemoonilise maskuliinsusega.

Intervjuueeritud ajakirjanikud väljendasid valdavalt arusaama, et põhjendamatu negatiivne tagasiside võib rikkuda nende päeva. Kui selliseid päevi koguneb liiga palju, on osa neist kaalunud ajakirjandusest lahkumist:

„Kas ma peaksin olema kellegi poksikott ja lihtsalt hambad ristas kannatama...? Kui mul on veel pea otsas ja kaks kätt küljes, siis sobin ka teistesse ametitesse peale ajakirjanduse.“ (M_45)

„Mul on päris sageli musti mõtteid, näiteks hirm, et ma ei suuda toimetuses nii hästi hakkama saada, nagu minult oodatakse; või kartus teha vigu. Vahepeal tekib tunne, et peaks kuhugi mujale tööle minema /---/, kus töö oleks palju lihtsam – ei pea selliste asjade pärast muretsema, lihtsalt viid [näiteks – toim] kasti ühest kohast teise.“ (M_61)

Intervjuudes ilmnes ka vältimisel põhinevaid toimetulekustrateegiaid, mille puhul ajakirjanik püüab stressitekitajat teadlikult eirata ja olukorraga mitte tegeleda. Enamasti püüab ta sellise

kogemuse lihtsalt unustada või seda pisendada, nagu on kirjeldatud ka varasemates uuringutes (nt Chen jt, 2018; Miranda jt, 2023). Kui negatiivsed kogemused muutuvad sagedaseks, võib ajakirjaniku ebakindlus kasvada. Intervjueeritavad kirjeldasid, et neil on tekkinud selliseid küsimusi nagu „Kas ma üldse peaksin sellest kirjutama?“, „Mis siis, kui ma olen midagi valesti teinud?“ ja „Millise allika poole peaksin pöörduma ja keda peaksin vältima?“. Nad ise pidasid seda pikaajalise ja korduva vaenulikkuse tagajärjeks:

„Ma ei tahaks seda küll enesetsensuuriks nimetada kindlasti aga teeb võibolla faktide kontrollimise ja tsitaatide mahakirjutamise ja tõlgendamisel tähelepanelikumaks. Teema valikul ja mõtled läbi. Käib ikka selline enesekriitiline refleksioon läbi, et kas ma olen õigesti teinud asju.“ (M_27)

Sarnased tendentse näitavad varasemad teadustööd. Näiteks Cheni jt (2018) uuringus ütles osa naisajakirjanikest, et on teemavalikut või töö stiili teadlikult muutnud, et vältida tulevikus rünnakuid: mõned keskendusid nn turvalisemate teemade käsitlemisele, et vältida vaenulikkust või seksistlikku tagasisidet. Küll aga leidsin sarnaselt Ivaski (2020) tehtud uuringule Eesti naisajakirjanike seas, et meesajakirjanikud väldivad termini *enesetsensuur* kasutamist, kuna sellel on otsene seos millegi ebaprofessionaalsega, mis võib paljude jaoks seostuda ka Nõukogude ajaga. Ivask (2020) rõhutab ühtlasi, et enesetsensuur takistab ajakirjanikul väravavahi rolli täitmist.

Toimetulekustrateegiaid rakendavad intervjueeritud ajakirjanikud iga päev, sest vaenulikkusega toimetulekut peavad nad osaks tööst, eriti kui rünnak tuleb teadaolevalt allikalt. See ei tähenda siiski, et sellised kokkupuuted jätaaks ajakirjaniku emotsionaalselt puutumata. Peamised intervjuudes kirjeldatud emotsioonid olid raev ja viha, mis sobituvad hegemoonilise maskuliinsuse raamistikus aktsepteeritud reaktsioonimuustritega:

„Üritan korra lihtsalt ennast välja lülitada ja olen vaikselt arvutis, ühtegi mõtet ei ole /.../ Kohe ma ei saa absoluutselt rääkida, siis hakkab ise lõugama /---/ Natuke lihtsalt üritad rahuneda. Midagi pole teha, sest kui inimene ikka karjub sinu peale, siis see ikka mõjutab emotsionaalselt ja kandub sulle üle. Ja täitsa lõpp, et kui ma praegu räägin, siis ma isegi lähen närvi. Need momendid on emotsionaalselt rasked. Aga siis võtad paar hetke rahunemiseks ja siis võib-olla räägid ikkagi kolleegile, et mis just juhtus.“ (M_27)

Sellest tsitaadist on näha, et intervjuudes tulid esile ka probleemikesksed, sh suhtlemisele ja abivajaduse väljendamisele toetuvad toimetulekustrateegiad (Post ja Kepplinger, 2019), ehkki harva. Abi küsimist pidasid intervjuueeritud mehed pigem tabuks. Nad on harjunud mõtlema, et vaenulik tagasiside kuulub ajakirjanikutöö juurde. Selline suhtumine (kui kõik teised saavad hakkama, siis pean ka mina hakkama saama) loob nõiaringi ning taastoodab eelmises peatükis kirjeldatud maskuliinseid väärtusi.

Oma ebaneeldivate kogemuste jagamine kolleegidega on märk töökeskkonna toetavast suhtumisest ja töötajate ühtekuuluvustundest. Samas selgus intervjuudest, et need vestlused ei keskendu tavaliselt mitte sellele, kuidas selliste olukordadega toime tulla, vaid pigem räägitakse anekdootlikke lugusid stiilis „Sa ei usu, mis minuga juhtus“. Juhtumi tõsiduse pisendamine või olukorra üle nalja viskamine on viis tulla toime haiget tegeva kogemusega. Selline suhtumine ja viis nendest juhtumitest rääkida võivad aidata tugevdada toimetuse üldist kultuuri, kus aus emotsioonide kirjeldamine ja abivajaduse väljendamine jäävad tagaplaanile.

Mõnes mõttes näitasid intervjuud paradoksaalselt, et meessoost ajakirjanikud on valmis otsima professionaalset abi ja kasutama suhtlemisel põhinevaid toimetulekustrateegiaid, ent nende hinnangul ei ole praegu Eesti toimetustes selliseid tugimeetmeid olemas. Nad on valmis jagama oma kogemusi vaenulikkusega näiteks psühholoogiga, pidades seda aktsepteeritavaks abi küsimise ja saamise viisiks. Siiski polnud ükski uuringus osaleja seda võimalust kasutanud. Teoreetiliselt on siin võimalik märgata mõningaid muutusi hegemoonilises maskuliinsuses (liigutakse avatuma suhtlemise poole), kuid need ei jõua tegelike praktikateni juhul, kui toimetuste organisatsioonikultuur ei paku selleks tuge.

1.7. Kokkuvõte ja ettepanekud

Selle töö eesmärk oli uurida Eesti meesajakirjanike kogemusi soovimatute vaenulike käitumisviisidega digikeskkonnas ning sooliste ootuste ja normide kontekstis. Kvalitatiivsete poolstruktureeritud intervjuude (n = 15) põhjal selgus, et soovimatud vaenulikud käitumisviisid on suures osas normaliseerunud: kogemused isiklike rünnakute ja hirmutamisega on saanud Eestis ajakirjanikutöö tavaliseks osaks.

Tüüpiliselt võib rünnakud jagada kolme kategooriasse: 1) ajakirjaniku konkreetsete oskuste ja pädevuse kahtluse alla seadmine (tüüpkommentaar: „Kirjaoskamatu!“); 2) ajakirjaniku üldiste teadmiste ja haridustaseme ründamine („Harimatu!“) ning 3) ajakirjaniku vanuse või põlvkonnaga seotud stereotüüpide kasutamine („Lumehelbeke!“). Nagu ka varasemates uuringutes (Chen jt, 2018) on täheldatud, harjuvad ajakirjanikud sageli ähvarduste, solvangute ja vaenulikkusega ära, st tundlikkuse vähendamine ja vaenu talumine on nende ametijuhendisse justkui sisse kirjutatud.

Kui naisajakirjanikele kirjutatakse tüüpilisemalt soopõhiseid kommentaare, siis meesajakirjanike puhul seda ei selgunud. Naisajakirjanikud (Chen jt, 2018; Miller, 2023) tunnistavad rünnakute tõsidust ja haigetsaamist ning nendega tegelemise vajadust sagedamini ning kasutavad ka rohkem tõhusamaid probleemikeskseid toimetulekuviise (Post ja Kepplinger, 2019; Sammut jt, 2023). Meesajakirjanike seas on levinumad emotsioonikesksed toimetulekustrateegiad, st nad eiravad rünnakut, püüdes seda ratsionaliseerida või pisendada. Samuti esines vältivaid toimetulekustrateegiaid (Post ja Kepplinger, 2019), mida kasutav meesajakirjanik võib pehmendada artiklis kajastatavat teemat, et vältida edasisi rünnakuid, kuid kaaluti ka ajakirjandusest töölt lahkumist.

Paljudes intervjuudes kirjeldatud kogemustes vaenulikkusega tuli esile, et hegemooniline maskuliinsus toimib aktsepteeritud ja kehtiva raamistikuna. Meessoost ajakirjanikke mõjutavad eriti need rünnakuvormid, mille puhul kasutatakse solvanguid ja naeruvääristamist poolavalikus ruumis (teadlikult teiste ees) või suunatakse kommentaar nende maskuliinsuse pihta (näiteks nimetades neid kergesti solvuvaks, emotsionaalseks, vasakpoolseks või mitte veel päris meheks). Ajakirjanikud otsisid ründaja kohta lisainfot, et mõista, kas ta on tõsiseltvõetav, ning tuvastada tema hierarhilist paiknemist ühiskonnas, et saavutada olukorra üle kontroll. Nii järgisid meesajakirjanikud tugeva, ratsionaalse ja vaikiva mehe n-ö ideaalset vältivat toimetulekumehhanismi.

Tundub, et hübriidsed (Bridges ja Pascoe, 2014) ning kaassüüdlaslikud maskuliinsuse vormid (Connell 1987; 2005) on domineeriv norm, kuid seda võiks näha siinse magistritöö kontekstis ka võimalusena. Kaassüüdlasliku maskuliinsuse omaksvõtt viitab sellele, et vähemalt teoreetiliselt on olemas ruum eneserefleksiooniks ja muutusteks. Intervjueeritud meesajakirjanikud ütlesid, et

tajuvad hegemoonilise maskuliinsuse tunnuste omaksvõtmist ning sellega kaasnevat stressi, sest nad on surve all, tundes vajadust vastata sellele ideaalile. Nad väljendasid väsimust ja tunnetatud vajadust psühholoogilise toe järele, mida meediaorganisatsioonid nende hinnangul neile ei paku. Teisalt peab rõhutama, et ka hübriidsed ja kaassüüdlaslikud maskuliinsuse vormid võivad endiselt hoopis aidata soolist hierarhiat pehmendatud kujul võimendada. Seetõttu tuleb seda vaadelda kriitiliselt ühtaegu nii võimaliku nihkena abi küsimise poole kui ka hegemoonilise maskuliinsuse taastoomisena.

Uuema kirjanduse analüüsist ilmnas valdkonnas veel uurimislünki. Esiteks on meesajakirjanike kogemusi vaenulikkusega käsitletud senises teaduskirjanduses võrreldes naisajakirjanike omadega märksa vähem. Leian, et tugevamate järelduste tegemiseks peaks meesajakirjanike kogemusi (soopõhises raamistikus) edasi uurima ja sarnaseid uuringuid võiks teha ka teistes riikides peale Eesti. See võimaldaks tulemusi võrrelda teiste uuringutega ja uurimisvaldkonda edasi arendada.

Muu maailma teadlased rõhutavad ühtlasi vajadust analüüsida põhjalikumalt vähemusrühmadesse kuuluvate ajakirjanike kogemusi (Sammut, 2023; Miller, 2023). Eesti kontekstis võiks kõrvutada näiteks eesti ja vene rahvusest ajakirjanike kogemusi. Samuti on alauuritud valdkonnast töölt lahkunud ajakirjanike vaatenurk, ehkki nende kogemused võivad peegeldada mõju raskemaid vorme.

Samuti võiksid tulevased uuringud kaasata rohkem toimetuste juhte ja käsitleda praktikaid, kuidas ajakirjanikud ja toimetused saaksid süsteemselt arendada konkreetseid lahendusi ja tugistruktuure, mis toetavad ajakirjanike heaolu. Seejuures tuleks arvestada soopõhiseid erinevusi, mis võivad mõjutada toimetulekustrateegiate valikut ja vajalikkust. Näiteks toob Mesmer (2023) esile, et varajases karjäärifaasis tunnevad ajakirjanikud end tihti kaitsetuna, kuna ajakirjandusõpe ei valmista neid piisavalt ette rünnakutega toimetulekuks. Lisaks kipuvad õppeprotsessid normaliseerima vaenulikku suhtlust kui tööelu loomulikku osa, mille tõttu jäävad vajalikud toimetulekumehhanismid ja tugisüsteemid sageli välja arendamata nii haridussüsteemis kui ka toimetustes (Mesmer, 2023). Seetõttu leian, et oleks mõistlik lõimida veebipõhise vaenulikkuse ja psühholoogilise vastupidavuse teema ajakirjanduserialade õppekavadesse, et anda tulevastele ajakirjanikele nii erialaseid oskusi kui ka teadmisi kaitsemehhanismide kohta. Et

ajakirjanike liidud peaksid alustama toimetustega arutelu selle üle, kuidas tuleks vaenulikke kommentaare veebis modereerida, on leidnud ka Ivask (2020).

Rõõmustavana on osa Eesti toimetusi viimastel aastatel astunud konkreetseid samme ajakirjanike toetamiseks vaenulike rünnakute korral. Näiteks pakutakse neile koolitusi turvalisuse tagamiseks, on kehtestatud toimetusesiseseid juhendeid ja antud soovitusi juhtumitega tegelemiseks, samuti pakutakse mõnel pool kollegiaalset tuge ning võimalust pöörduda töötervishoiutöötaja või personaliosakonna poole (Palgi, 2020; Ivask ja Lon, 2022). Mõnes toimetuses on arutusel uued, ennetavad meetmed ja psühholoogilise toe pakkumise võimalused (Palgi, 2020). Seega ei saa väita, et toimetused ei tegele probleemiga, aga vajalik on muuta need tegevused süsteemsemaks ja järjepidevamaks.

Kokkuvõtteks tõstan magistritöös ettepanekutena esile vajaduse arendada toimetustes süsteemsemat ja järjepidevamat tuge ning ennetavaid meetmeid, mis arvestavad ka sooliste erinevustega. Samuti tuleks lõimida ajakirjanduserialade õppekavadesse veebipõhise vaenulikkuse ja psühholoogilise vastupidavuse teemad, et valmistada tulevasi ajakirjanikke paremini tööks ette. Tähtis on tugevdada ajakirjanike liitude ja toimetuste koostööst arutelu veebikommentaare modereerimise üle. Uurimistööde ja praktikate koosmõjul on võimalik sel viisil luua töökeskkond, kus kõnealuse probleemiga ei pea tegelema üksnes rünnatav ajakirjanik ise, vaid vastutus selle eest jaguneb meediaorganisatsiooni, haridussüsteemi ja platvormi vahel.

2. REFLEKSIOON

Teadustöö tegijatele on üks põhilisi mõõdupuid see, kas uurimistööst on kasu. Artikkel „Estonian Male Journalists’ Experiences with Abusive Online Communication“ (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) on Masaryki Ülikooli kodulehel tasuta kättesaadav ning seda on 2025. aasta mai seisuga loetud peaaegu 4300 korda. Artiklile on Google’i Scholari otsingumootori kohaselt viidatud vähemalt kümme korda. Ühtlasi on uurijad (Sammur jt, 2023) märkinud, et see on peaaegu ainuke artikkel, milles käsitletakse konkreetset meesajakirjanike kogemusi vaenulikkusega veebis.

Selles peatükis analüüsin, miks otsustasin vaadelda meesajakirjanike kogemusi soovimatute vaenulike käitumisviisidega digikeskkonnas ja mis oli uurimustöö kirjutamisel keeruline. Konkreetsemalt käsitlen valdkonna terminiprobleeme ja teen oma kogemuse alusel ettepanekud, kuidas teemast rääkida eestikeelsetes teadustöodes.

2.1. Teemavaliku taust

Teemavalikut põhjendades tuleb mul minna tagasi oma bakalaureusetöö kirjutamise juurde 2019. aastal (Riives, 2019), kui olin äsja alustanud tööd ajakirjanikuna ja huvitusin meediateemade uurimisest. Aasta varem oli mu kaastudeng Grete Palgi (2018) kaitsnud bakalaureusetöö, kus ta käsitles naisajakirjanike tajutud kogemusi ahistamisega. Meesajakirjanike kogemuste kohta märkimisväärsed teadustööd tollal veel ei olnud. Sellest johtuvalt suunas õppejõud Maria Murumaa-Mengel mind selle uurimislünga juurde.

Meie hüpotees oli, et meesajakirjanike kogemustest ei saa rääkida sarnases võtmes nagu naisajakirjanike kogemustest, kuna mehed kogevad ja defineerivad vaenulikkust teisiti. Võisime aimata, et selle taga on ühiskonnas domineerivad soostereotüübid, kuid soodiskursust ma oma bakalaureusetöös avama ei hakanud. See oleks teinud töö liiga mahukaks ja enne oli mul vaja saada üldse esmane teadmine meesajakirjanike kogemustest kõnealuse teemaga. Soouuringute diskursus on väga lai valdkond, kuhu bakalaureusetöös ilmselt esimese hooga jõuda võib olla

kõva pähhel. Küll aga lisasin oma intervjuukavasse sootemaatika küsimusi, mis andis rohkelt materjali hiljem uurimusega edasi minna.

Teemavalikut mõjutas ka minu huvi kohtuda erinevate ajakirjanikega ning intervjueerida inimesi, kes tavaliselt ise teisi professionaalselt küsitlevad. Soovisin saada selle kaudu paremini tuttavaks ajakirjanike ringkonnaga ja meedias töötamiste võimalustega.

2.2. Artikli kirjutamise kulg ja tööjaotus

Kõikide artikli (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) peatükkide kirjutamises osalesin nii mina kui ka osalesid minu juhendajad ja artikli kaasautorid Maria Murumaa-Mengel (PhD) ja Signe Ivask (PhD). Tšehhi riiklik Masaryki Ülikool kutsus üles kirjutama teadustöid, mille teema on levivad maskuliinsed narratiivid Euroopa meedias. Bakalaureusetöö jaoks (Riives, 2019) olin juba teinud üheksa poolstruktureeritud süvaintervjuud meesajakirjanikega. Teema sobis ajakirja kutsungiga hästi ja mu juhendajad tegid mulle ettepaneku uurimist jätkata. Tulemuste tugevdamiseks ja valimi teadusartiklile vastava mõõtme tagamiseks otsustasime uurimist laiendada ning koguda uusi andmeid sihipäraselt valitud poolstruktureeritud süvaintervjuude abil.

Täiendasin intervjuukava, suurendades eelkõige sooaspekte arvestavate küsimuste hulka, mis võimaldas siduda töö konkreetsemalt hegemoonilise maskuliinsuse raamistikuga. Lõplikku piiri intervjuude arvule ma ei pannud, kuid 15. intervjuueeritava juures märkasid, et andmed hakkasid korduma, st tekkis andmesaturatsioon. Kõik intervjuud tegin mina, mis tagas meetodilise järjepidevuse, küsimuste esitamise ühtsuse ja valimi võrreldava andmekvaliteedi. Lõplikuks valimiks jäi seega 15 Eestis tegutsevat meesajakirjanikku vanuses 24–61 aastat ja ajakirjaniku töökogemusega 2–30 aastat. Samuti oli valimi suurus arvestatav võrreldes varem tehtud teadustöödega sarnasel teemal.

Tegin enne ametlikke intervjuusid katseintervjuu tuttava meesajakirjanikuga. See andis mulle võimaluse märkida intervjuukavale ohukohti, teha vestluses paremaid üleminekuid ning olla valmis minema teemaga kitsamast laiemaks ja tagasi konkreetsemaks. Ühtlasi tõdesin, et

intervjuukava peab mul olema peas (küsimused on ees vaid orientiiriks), et paremini vestlust juhtida ja keskenduda räägitule.

Pidin intervjuusid tehes tihti muutma küsimuste sõnastust, järjekorda ja lähenemist vastavalt ajakirjaniku jutule ja kogemustele. Ajakirjanikud olid vastustes avatud ning kippusid rääkima rohkem, kui küsisin. Paljud neist märkisid, et on nõus ka oma nime all rääkima, kuid uuringu tüübi kohaselt pidasin oluliseks, et nad saaksid rääkida võimalikult avatult ja vabalt, nagu seda võimaldab anonüümsus. Selgitasin neile, et eemaldan tulemustest üksikasjad ja info ametikoha kohta, mis võimaldaks neid mu uuringus ära tunda.

Ajakirjanikega ühendust võttes tutvustasin neile uuritavat teemat. Minu jaoks oli üllatav, et suur osa neist ütles mulle esimese hooga telefoni või e-kirja teel, et nad ei ole ilmselt minu jaoks õiged intervjuueeritavad, kuna neil pole midagi rääkida. Kõikidega, kellega ühendust võtsin, õnnestus lõpuks siiski intervjuu teha. Samuti oli kõikidel minu töö seisukohast kogemusi, mis mängis tulemuste seisukohast rolli.

Nagu mainisin, töötasin intervjuueerimise ajal ajakirjanikuna, ja kuna olen mees, jagasin seega intervjuueeritavatega samu tunnuseid. See võimaldas mul nendega paremini kontakti saada ja luua empaatilise sideme, seda enam, et teaduskirjanduses rõhutatakse uurija rolli uuritava suhtes (Griffith, 1998). Võrreldes bakalaureusetöö (Riives, 2019) kirjutamise ajaga olin vahepeal ajakirjanikuna praktiseerides oskuslikumaks muutunud ning tundsin, et viimased kuus intervjuud said teadusartikli kirjutamiseks esimestest kvaliteetsemad.

Meesajakirjanike kogemusi uurides ja eriti sooteemat puudutades püüdsin võtta arvesse hoiatust, et uurijana peaksin uuritavate (isiklike) kogemusi oma sõnadega eeldefineerima võimalikult vähe (Lamesoo, 2017). Sooteemat uurides küsisin ajakirjaniku kogemustest rääkides näiteks juurde „Mis sa arvad, millist rolli mängis nende juhtunute juures sinu/autori sugu?“ või „Kas oled kuulnud, et naiskolleegidel juhtub sarnaseid asju?“. Pidasin silmas ka Lamesoo (2017) nimetatud riske, et uurijad (eriti algajad) võivad kippuda kvalitatiivsete sisuanalüüsi meetoditega koguma andmeid valikuliselt, mis võib nad alateadlikult viia ainult oma eelarvamusi

uurimisküsimustega kinnitama. Seetõttu püüdsin läheneda võimalikult avatult nii, et intervjuueeritavad saaksid ise oma sõnadega oma kogemusi kirjeldada.

Transkribeeritud 15 poolstruktureeritud süvaintervjuu põhjal kirjutasin tulemuste ning järelduste peatüki esmase mustandi. Enne seda olid juhendajad soovitanud mul tutvuda rohkete temaatiliste teadusartiklitega, millest saadud infoga täiendasin meie ühise artikli teooriapeatükki. Jätsin ebaolulise osa uurimistööst välja, et keskenduda olulisimale. Kõrvale jätsin näiteks sellised teemad nagu ajakirjanike läbipõlemine ning rahulolematuse toimetuse töökorralduse ja -praktikatega, ehkki intervjuueeritavad mainisid neid tihti. Keskendusin eelkõige sooteema lisamisele nii teooriapeatükki kui ka selle sidumisele tulemuste ja järeldustega.

Kohtusin oma juhendajate-kaasautoritega tulemuste käsitlemiseks. Töötasime koos läbi transkriptsioonid ning analüüsisime, mida need näitavad, et selgitada välja, mida saame järeldada ja kuidas see seostub varasemate uurimistöödega. Leppisime kokku tulemustest peamised järelduste ja diskussiooni edasiarendamise punktid.

Maria Murumaa-Mengel aitas mul sünteesida sooteema teooriapeatükki ja teha selle alusel ka järeldusi uuringu tulemustest. Signe Ivask keskendus eelkõige teooriapeatükis ning järelduste tegemisel ajakirjanike tööruutide ja vaenulikkusega toimetuleku problemaatika käsitlemisele ning selle kirjeldamisele, kuidas need mõjutavad ajakirjanike tööd. Mina osalesin selles kõiges ja jälgisin, et süntees vastaks kogutud andmetele.

Maria Murumaa-Mengel andis suure panuse kogu uurimistöö ühtseks sünteesimise ja meie teadusartikli Masaryki Ülikooli teadusajakirja nõutud vormi panemisse. Mina aitasin vormistada ümber viited, kuna Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis tavaliselt kasutatava APA (Ameerika Psühholoogide Assotsiatsioon) viitamisstiili asemel eelistab ajakiri Sociální studia / Social Studies peamiselt sotsioloogiavaldkonnas kasutatavat ASA (Ameerika Sotsioloogia Assotsiatsiooni) süteemi, sh mõningaste erisustega. Seepärast tuli mul kõiki viiteid käsitsi muuta ning kontrollida nende korrektsust, mis osutus väga detailirohkeks ja ajamahukaks tööks. Hiljem selgus, et täisviidetesse jäi käsikirjas ikkagi vigu sisse. Parandasin need enne artikli lõppvariandi esitamist, kasutades retsensentide antud vihjeid.

Inglisekeelse artikli lubatud kogupikkus oli kuni 8000 sõna (ilma viidete ja lisadeta). See tähendas, et pidime oma esialgset käsikirja tunduvalt lühendama. Kõik tundus justkui oluline ja väga keerukas oli otsustada, mis on tähtsam. Lõpuks lühendasime artiklit nii, et olime peaaegu sõna täpsusega lubatud mahu piires. Minu jaoks oli märkimisväärne, kuidas mu juhendajad-kaasautorid oskasid kärpida nii, et sisu ei saanud mitte kannatada, vaid muutus tihedamaks. Seda suurem oli minu roll vastutada selle eest, et üldistatud ja lühendatud mõttekäigud ning tõlgendused ei väidaks midagi, mida meie andmed ei toeta.

2.3. Eelretsensentide tagasiside artikli käsikirjale

Artikkel „Estonian Male Journalists’ Experiences with Abusive Online Communication“ (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) läbis Masaryki Ülikooli akadeemilises eelretsenseeritud artiklikogumikus Sociální studia / Social Studies kolmest retsensendist ja toimetusest koosneva eelretsenseerimise protsessi. Erinumbri toimetajad olid Coimbra Ülikooli (Portugal) professorid Inês Amaral (PhD) ja Sofia José Santos (PhD). Eelretsensentide tagasiside saime 2020. aasta novembris ja parandustega artikkel tuli meil ajakirjale esitada 2021. aasta märtsis.

Artiklit hinnati peamiselt järgmiste kategooriate alusel: uurimisteema relevantsus ja originaalsus, uurimisküsimuse ja eesmärgi selgus, teoreetilise raamistiku asjakohasus ja fookustatus, meetodika läbipaistvus ja usaldusväärsus, analüüsi kvaliteet ja järelduste põhjendatus, tulemuste üldistatavus ja laiem ühiskondlik tähendus, artikli struktuur ja ülesehitus, keeleline korrektsus ja stiil, viitamisreeglite järgimine ning võimalik soovituslik või praktiline rakenduslikkus.

Ajakirja toimetajad soovitasid meil artiklis teha mõningaid vormilisi ja sisulisi muudatusi. Vormiliselt soovitati esiteks teha pisut ümber sissejuhatuse ja kokkuvõtte. Sissejuhatuses soovitati juba alguses tuua esile uurimisküsimused ning artikli põhitulemused, et lugejal oleks kohe selge, millest uurimus lähtub ja kuhu see jõuab. Samuti soovitasid toimetajad, et täiendaksime kokkuvõttes tõstatatud küsimusi edasise uurimistööde vajalikkuse kohta ning laiendaksime arutelu, kas käsitlusel on tähendust ka laiemas ühiskondlikus ja teaduslikus raamistikus.

Retsensentide tagasiside oli suuresti positiivne. Eriti tõstsid nad esile artikli olulisust uurimisvaldkonnas. Käsitletud teema – meesajakirjanike kogemused – oli retsensentide hinnangul uudne ja oluline panus valdkonda, sest senised uurimistööd olid keskendunud peamiselt naisajakirjanike kogemustele. Rõhutati, et töö laiendab soopõhist diskussiooni ning pakub selle kaudu olulist sotsiaalteaduslikku perspektiivi seni uuritule.

Retsensendid leidsid, et töö metoodika on läbipaistev ja usaldusväärne, kvalitatiivsed intervjuud on hästi lõimitud teksti ning viidatud kirjanduse maht ja selle valik näitavad süvenemist teema varasemasse käsitluse. Samas osutati vajadusele tugevdada teoreetilise raamistiku sidusust. Kõik retsensendid soovitasid selgemalt ja põhjalikumalt käsitleda hegemoonilise maskuliinsuse ja patriarhaalse ühiskonna mõju ning kuidas see mõjutab nais- ja meesajakirjanikke nende töös.

Kohati olid retsensentide hinnangud vastukäivad. Näiteks üks neist pidas artiklit hästi põhjendatuks selle ajakirjandusuuringute kitsamas kontekstis, nägemata vajadust seda laiemalt üldistada. Seepärast soovitas ta teooriaosas kärpida kõrvalteemasid, mis tööle tema hinnangul juurde ei anna (näiteks mediatiseerumine ja sellest tulenevad elutempo kiirenemise teemaarendused). Teise retsensendi hinnangul oli artikkel liialt kinni ajakirjanike töö spetsiifikas: ta soovitas lisada laiemat konteksti, mis aitaks mõista, kuidas tulemused haakuvad muude elualade ja ühiskondlike probleemidega. Ta põhjendas, et laiapindsem arutelu suurendaks käsitluse ühiskondlikku ja rahvusvahelist relevantsust ning muudaks töö mõju potentsiaalselt suuremaks.

Eestit kui juhtumivalikut hindasid retsensendid loogiliseks, kuna Eestil on tugeva digiriigi kuvand, kuid samal ajal kehvad soolise võrdõiguslikkuse näitajad. Siiski märkis üks retsensent, et kuigi need aspektid olid artiklis mainitud, ei olnud seosed digiriigi ja vähese soolise võrdõiguslikkusega piisavalt seostatud. Ta soovitas tuua selgemalt esile, miks just Eesti kui juhtumivalik on uurimise jaoks põhjendatud ning mida võiks sellest järeldada laiemalt Euroopa, sealhulgas Kesk- ja Ida-Euroopa kontekstis.

Empiirilise analüüsi osas kiitsid retsensendid selgeid uurimisküsimusi ning struktureeritud ja loogiliselt jälgitavat andmeanalüüsi. Kui üks retsensent hindas hästi kasutatud intervjuueeritavate tsitaate, siis teine soovitas veelgi lisada intervjuudest väljavõtteid, et tugevdada analüüsi usaldusväärsust ning tuua paremini esile intervjuueeritavate kogemused. Üks retsensent soovitas

täiendada tehtud järeldusi ja lisada soovitusi valdkonna otsustajatele selle kohta, kuidas uurimistööst saadud teadmisi saaks praktikas kasutusele võtta.

Keelekasutuse puhul soovitasid kõik retsensendid, et teksti loeks üle inglise keelt emakeelena kõneleja. Tegu oli siiski üksikute trükivigade ja stiililiste küsimustega, mitte sisuliste keeleprobleemidega, ja üldine keeleline tase hinnati heaks. Viimasena toodi esile vajadus parandada vormistuslikke detaile viidete loetelus, et need vastaksid ajakirja nõuetele.

Kokkuvõttes oli eelretsenseerimisprotsess konstruktiivne ja aitas meil kirjutada artikli paremaks. Kuigi retsensentidel olid osalt erinevad soovitusel, saime kõiki tähelepanekuid arvesse võtta. Kõige rohkem täiendasime hegemoonilise maskuliinsusega seotud raamistikku, mille sidusime teooria ja tulemuste vahel veel konkreetsemalt. Samuti laiendasime järeldustes ja diskussioonis soovitusi, kuidas need saaksid abiks olla toimetustele, ning süvendasime ühiskondlikku diskussiooni. Artikkel võeti vastu väheste paranduste tingimusel (ingl *minor revisions*).

2.4. Katsumused terminivalikul

Ajakirjanike vastu suunatud vaenulikkuse uurimisel on teadlased senistes töödes kasutanud ajakirjanike kogemuste kirjeldamiseks väga erinevaid sõnu, seejuures täpselt defineerimata, mida ühe või teise väljendiga mõeldakse. Näib, et valdkonnas puuduvad kokkulepitud terminid ja nende tähendused on uurijate jaoks ebamäärased. Seetõttu on keerukas erinevate teadustööde tulemusi võrrelda, et hinnata vaenulikkuse ulatust, tõsidust ja mõju.

Selles alapeatükis reflekteerin, milliseid termineid ma ise ajakirjanike kogemusi uurides kasutasin ja millised katsumused sellega kaasnesid. Lisaks teen ülevaate senisest teaduskirjandusest terminiprobleemide kohta. Lõpuks annan enda kogemusel põhinevad soovitusel, milliseid termineid võiks eesti keeles teemast rääkides kasutada.

Rõhutan, et terminoloogia on valdkonnas väga mahukas teema, mis vääriks omaette magistritöö kirjutamist. Seega ei pretendeeri ma oma soovitustega probleemi täielikule lahendamisele, vaid püüan selgitada selle olemust ning pakun juurde enda vaate, lähtudes ühise artikli (Riives,

Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) ja oma magistritöö kirjutamise kogemustest.

2.4.1. Kuidas ma nimetasin ajakirjanike kogemusi?

Et valdkonnas puudub täpne terminoloogia, oli ka meie uurimistöö üks katsumus leida ajakirjanike vastu suunatud vaenulikkuse kirjeldamiseks sobilikke sõnu. Probleemi iseloomustab ühtlasi minu magistritöö pealkiri, kus kasutan sõna *vaenulik* ('kellegi või millegi suhtes ägedat sallimatust, vihkamist, vaenu sisaldavat, väljendav või tundev'). See peaks olema võimalikult täpne tõlge inglise sõnadest *abusive*, *hostility*. Sõna *vaenulikkus* kasutas ka ajakirjanike kõiki ebameeldivate kogemuste tüüpe uurides laia terminina kaastudeng Angelina Lon (2022: 5). Kas see on piisavalt hea tõlge, on vaieldav. Siiski on selge, et uurijad võivad mõista neid sõnu erinevalt, sest terminid ei ole valdkonnas kokku lepitud.

Teisalt ei defineerinud ka näiteks minu kaastudeng Greete Palgi (2020) oma töös konkreetseid termineid, vaid vaatas seda, kuidas ajakirjanikud kogemusi tajuvad. Minagi püüdsin ajakirjanike kogemuste täpse nimetamise asemel keskenduda sellele, kuidas nad neid kirjeldavad. See aitas mul saada ülevaate intervjueeritava jutust kui tervikust ja näha räägitut kontekstis. Otsisin intervjuutekstidest näiteid kogemustest ja juhtumitest, mida meesajakirjanikud tajuvad enda jaoks ebameeldiva, negatiivse ja stressitekitavana. Analüüsis keskendusin ka näiteks sellistele sõnadele nagu *agressiivne*, *negatiivne*, *stress*, *ebameeldiv*, *pinge* ja *vastik*.

Samuti kasutan töös sama tähendusvälja sõnu, mis kõik mahuvad soovimatute vaenulike käitumisviiside raamistikku: need on näiteks *vaenama*, *negatiivne tagasiside*, *destruktiivne tagasiside*, *ebameeldiv*, *häiriv*, *ajakirjanike vastu suunatud rünnakud*. Eriti ettevaatlik olin sõna *ahistama* kasutamisega, kuna sellel võib olla seksuaalse alatooniga konnotatsioon.

Siiski oli minu jaoks üllatav, et intervjueeritud meesajakirjanikud ei kasutanud kuigivõrd oma kogemusi kirjeldades eelmises kahes lõigus nimetatud sõnu. Nad tarvitasid kogemusi koondava väljendina tihti sõna *tagasiside*, mis on neutraalsem väljend ja mida kasutatakse pigem konstruktiivses töökeskkonnas. Muu hulgas kasutasid nad oma kogemustest ründajaga rääkides väljendeid *emotsionaalne purse* ja *suvaline pöbin*, vähendades sel viisil juhtunu tähtsust. Minu töö kontekstis peegeldas see ühtlasi ratsionaalset, tüüpilist maskuliinset toimetulekuviisi.

Samuti tundus mulle intervjuude alusel, et meesajakirjanikud ise ei tunnista alati oma hirmu, kartust, mittehakkamasaamist ja muid sarnaseid negatiivse varjundiga tundeid. Sõnastasin intervjuukavas küsimused avatult ja jätsin vastajale võimaluse ise kirjeldada kogetud negatiivseid vaenulikkuse vorme. Üldistasin ajakirjanike kasutatud väljendid *negatiivne tagasiside*, *agressiivsus*, *kiusamine*, *ahistamine* ja muud sellised termini *soovimatud vaenulikud käitumisviisid* alla ning liigitasin selle vorme lähtuvalt intervjuueeritavate kogemustest ja nende endi tõlgendustest.

Kokkuvõttes arvan, et selles töös oli kogemuste kirjeldamine põhjendatud. Milline on uurimisvaldkonna terminite problemaatika ja proovikivid, selle üle arutlen järgmistes alapeatükkides.

2.4.2. Ülevaade senisest terminikasutusest

Varasemad uurijad on kasutanud ajakirjanike kogemuste nimetamiseks (ilma definitsiooni esitamata) selliseid sõnu nagu *vaenulikkus* (ingl *hostility*), *ahistamine* (ingl *harassment*), *agressioon* (ingl *aggression*), *väärkohtlemine* (ingl *abuse*), *kiusamine* (ingl *bullying*) ja *trollimine* (ingl *trolling*). Uurija Kaitlin C. Milleri (2023) hinnangul on just *ahistama* seejuures üks sagedamini kasutatavaid, ent ka üks kõige ebamäärasem, vastuolulisem ja intuiitselt kasutatud termineid. Mõnikord viidatakse sellega üksikutele sõnalistele rünnakutele, mõnikord süsteemsele ja pikaajalisele vaenulikkusele, vahel aga üldisemalt igasugusele negatiivsele käitumisele (Miller, 2023). Selline sama termini eri tähendustes kasutamine ehk terminite mitmetähenduslikkus ja ühiselt kokku lepitud definitsiooni puudumine hägustab teadustööde selgust ning raskendab valdkonna uurimist, kirjanduse otsimist ja eri uuringute andmete võrdlemist.

Mõni uurija on määratlenud ahistamist peamiselt ründaja kavatsuse kaudu. Näiteks Bowling ja Beehr (2006) käsitlevad ahistamist kui eesmärki sihilikult kahjustada teist inimest. See vaade välistab aga juhtumid, kus kahju on küll tehtud, kuid kavatsus pole ilmne või on isegi eitatav. Teised teadlased, näiteks Patchin ja Hinduja (2015), määratlevad ahistamise kui *soovimatu agressiivse käitumise*, jättes kavatsuse tagaplaanile, kuid samamoodi keskendudes nähtavale agressioonile, mis võib jätta varju peenemad, ent kahjulikud vormid (nt tõrjumine, alandamine).

Veel üks käsitlus pärineb Cheni jt (2020) uurimusest, kus kasutatakse terminit *ekstreemne ahistamine* (ingl *extreme harassment*). Sellega viitavad nad eriti rängale või korduvatele või organiseeritud rünnakutele, millel on sügavam mõju ajakirjaniku töövõimele ja vaimsele tervisele. Siiski pole üheselt selge, millal muutub ahistamine ekstreemseks, st kas selle määrab kogemuse kestus, sisu või tagajärgede ulatus.

Mõnes uuringus (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016; Posetti ja Shabbir, 2022) räägitakse ahistamise asemel pigem *vaenulikkusest* (ingl *hostility*), *ähvardustest* (ingl *threats*) või *jahutavast mõjust* (ingl *chilling effect*). Need terminid viitavad küll rünnaku mõjule, ent ei kirjelda alati selle olemust ega raskusastet, mistõttu võivad ka need määratlused vähendada terminite ühtset arusaadavust. Mõnes uuringus on seksuaalne ja soost tulenev ahistamine liidetud üheks nähtuseks, kuigi nende kahe käitumise esinemine ning mõju võib olla väga erinev. Seega on teadustööde läbiv probleem asjaolu, et uurijad mitte ei defineeri termineid, vaid pigem kirjeldavad juhtumeid ja uuritava ajakirjaniku kogemuse sisu jääb seetõttu ebaselgeks.

Valdkonna katuserminite väljapakkumisega on siiski viimastel aastatel alustatud. Näiteks Miller (2023) on teinud ettepaneku määratleda ajakirjanike vastu suunatud vaenulikkuse kui *soovimatu kahjustava käitumisviisi* (inglise väljendi *unwanted abusive behaviors* kohandatud tõlge), mis võib olla sõnaline või füüsiline, seksuaalne või mitteseksuaalne ning ei sõltu mitte ründaja kavatsusest, vaid kannatanu tajust. See tähendaks seda, et kui teatud kommentaar on ajakirjaniku hinnangul tema jaoks solvav, ähvardav või alandav, siis tuleks see lugeda vaenulikuks sõltumata sellest, kas ründaja mõtles seda samamoodi.

Lisaks eristab Miller (2023) seksuaalset ahistamist (ingl *sexual harassment*) ja soolist ahistamist (ingl *gender harassment*). Kui seksuaalne ahistamine on seotud seksuaalse sisuga kommentaaride või füüsilise kontaktiga, siis sooline ahistamine põhineb soostereotüüpidel või -eelarvamustel isegi juhul, kui see tegevus ei ole seksuaalse sisuga, nagu on näiteks solvavad kommentaarid naisajakirjanike kompetentsuse kohta (Miller, 2023). See tähendaks, et need on vaenulikkuse, st soovimatu kahjustava käitumisviisi kaks vormi, kuid neid tuleks defineerida erinevalt. See on oluline asjaolu, sest need kaks tüüpi vaenulikkust vajavad eraldi käsitlust. Milleri (2023) määratlus võimaldab paremini eristada konstruktiivset kriitikat ja destruktiivset

vaenulikkust ning rõhutab ajakirjaniku subjektiivset kogemust kui määravat kriteeriumit. Selline seisukoht nihutab tähelepanu vastuvõtjale ja võimaldab hõlmata ka kaudsemaid rünnakuvorme.

Termininappusele osutavad teiste seas Quandt ja Klapproth (2024), kes pakuvad välja termini *tumedad osaluspraktikad* (ingl *dark participation* kohandatud tõlge) kui meta- ja katuskontseptsiooni, mis võimaldab neid nähtusi liigitada viie mõõtme kaudu: 1) kes on tegija (üksikisik või võrgustik); 2) milline on tema motivatsioon (ideoloogia või sihipärane kahjustamine); 3) kes on sihtmärk (ajakirjanik või meediainstitutsioon); 4) kes on tegija tegelik adressaat (otsene või kaudne) ja 5) milline on protsessi struktuur (spontaanne või organiseeritud). See kontseptsioon võimaldab mõista vaenulikkust peale individuaalse tegevuse ka osana koordineeritud või organiseeritud võrgustike tegevusest ning seejuures eristada vaenulikkuse vorme termini kaudu.

Erinevus kirjeldatud autorite käsitluses seisneb vaatenurgas. Miller (2023) keskendub peamiselt termini *ahistamine* (ingl *harrasment*) selgitamisele ajakirjanike kogemuste kaudu ning liigitab need ühe katuskontseptsiooni alla. Quandt ja Klapproth (2024) lähtuvad kriitilisest hoiakust valdkonna senise normatiivse kallutatuse suhtes: kui 2000. aastate alguses käsitleti veebipõhist osalust peamiselt demokraatia edendamise tööriistana, siis nüüdseks on fookus liikunud osaluse varjukülgedele. Quandt (2018) kritiseerib suundumust, mille puhul osalusena käsitatakse ainult ideaalset või ainult hälbelist tegevust: tema sõnul on osalus terminina väärtusneutraalne ega tähenda iseenesest midagi demokraatlikku ega konstruktiivset, mistõttu vajab valdkond ka negatiivsete osalusvormide süstematiseerimist ja uurimist.

Teisalt on Quandti (2018) termin *tumedad osaluspraktikad* (ingl *dark participation*) kriitikute hinnangul vastuoluline, kuna sõna *osalus* peaks olemuselt olema seotud demokraatliku ja konstruktiivse kaasatusega, mitte destruktiiivsete või kahjulike praktikatega, ning sõna *tume* kasutamine on samuti normatiivse hinnangu andmine (Carpentier jt, 2019). Seega kui termin on liiga avar või normatiivne, võib see takistada nähtuste eristamist, võrreldavust ja teaduslikku täpsust.

Kokkuvõttes on tehtud uurimisvaldkonnas terminite ühtlustamise diskussiooniga algust, kuid selgeid kokkuleppeid veel ei ole. Nii Milleri (2023) kui ka Quandti (2018) terminite analüüs on siinse töö terminiproblemaatikat arvestades põhjendatud. On tõenäoline, et need saavad peagi

uuemates teadustöodes edasiarendusi. Kuigi terminitäpsus on teaduses oluline, võib liigne keskendumine neile ja mõistete defineerimisele varjutada sisulise probleemi. Nagu on osutanud ka Quandt ja Klapproth (2023), ei vii lõputu mõistete ümberdefineerimine meid uurijatena lähemale sellele, kuidas vaenulikkusega sisuliselt toime tulla ja leida praktilisi lahendusi. Selle asemel tuleks keskenduda nähtuse ulatusele, tagajärgedele ja süsteemse reageerimise võimalustele.

Kokkuvõttes on selge, et vaja on ühtseid termineid, mis on eelduseks sellele, et uurimisvaldkonnas saaks liikuda kirjeldavalt tasandilt edasi teooriapõhise analüüsi poole. Järgmises alapeatükis teen ettepanekud selle kohta, kuidas võiks valdkonnast rääkida eesti keeles.

2.4.3. Soovitused terminite ühtlustamise kohta

Valdkonnas kasutatakse ka eesti teaduskirjanduses mitmetähenduslikke ja killustunud termineid. Selliseid sõnu nagu *vaenulikkus* (ingl *hostility*), *ahistamine* (ingl *harassment*), küberkiusamine (ingl *cyberbullying*), *trollimine* (ingl *trolling*) ja muid sarnaseid sõnu tarvitatakse sageli vaheldumisi või kattuvates tähendustes. Näiteks Ivaski (2020) ja Palgi (2018; 2020) töödes esinevad *ahistamine*, *seksistlik kommentaar* ja *sõim*, ent need ei ole neil määratletud eraldiseisvate terminitena, vaid põhinevad ajakirjanike enda oma sõnadega kogemuste kirjeldustel. Seepärast oleks valdkonnas ka Eesti uurimistööde jaoks kasulik luua ühtne raamistik, kus terminid asetuvad kogemuslikult selgeks räägitud kategooriatesse.

Sarnaselt Milleriga (2023) soovitan käsitleda vaenulikkust nii, et selle puhul ei ole määratluse keskmes mitte ründaja kavatsus, vaid ajakirjaniku kogemus ja tajutav mõju. Leian, et pole mõistlik pöörata suurt tähelepanu sellele, kas ründaja mõtles oma sõnu tõsiselt, sest tema motiivide kohta on sageli raske tõendus põhinevat infot leida.

Kohendan Milleri (2023) väljapakutut katuserminiti *soovimatu vaenulik käitumisviis* ning pakun selle alla välja lähtudes enda tööst vaenulikkuse erinevaid liike. Pean oluliseks, et terminiselguse huvides oleksid need piisavalt laiad, et katta erinevaid kogemusi, kuid piisavalt täpsed, et neid oleks võimalik uurimuslikult eristada ja kategoriseerida. Teen järgnevalt neist ülevaate ja selgitan

igat liiki soovimatuid vaenulikke käitumisviise. Tuginen enda uuringust (Riives, 2019) ja koos kaasautoritega tehtud uurimistööst (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) saadud kogemusele, teistele teadustöödele ning eesti keele seletavale sõnaraamatule. Esitan terminid tähestiku järjekorras.

Diskrimineerimine (ingl *discrimination*) – ajakirjaniku ebaõiglane või halvustav kohtlemine tema soo või muu tunnuse (vanus, rahvus, seksuaalne sättumus vm) alusel, mis asetab ta võrreldes teistega halvemasse olukorda. Kattub soolise ahistamisega, kuid diskrimineerimine ja sooline ahistamine peaksid olema eraldi liigitatud, sest diskrimineerimine ei pruugi olla isiklik, vaid tuleneb pigem otseselt või kaudselt süsteemist (Miller, 2023).

Küberkiusamine (ingl *cyberbullying* või *online harassment*) – kiusamine digikeskkonnas, näiteks ajakirjaniku nimele libakonto loomine, meemi tegemine, teise inimese foto veebi üleslaadimine ja moonutamine ning isikuandmete levitamine (vt Posetti ja Shabbir, 2022). See kiusamisvorm on sageli anonüümne.

Mobiliseeritud rünnakud (ingl *mobilized attacks*) – seda juhivad või suunavad mõjusikud või rühmad, kaasates oma võrgustikud ajakirjanike vastu mobiliseeritud vaenulikkuseks (Waisbord, 2020; Holton jt, 2021; Ivask, 2025). Kuigi *mobiliseerima* tähendab 'kõiki jõude kaasa tõmbama, tegevusse rakendama mingi ülesande täitmiseks', kritiseeriksin seda terminit tugeva militaarse konnotatsiooni tõttu. Sünonüüm võiks olla *koordineeritud rünnak*, kuid seda väljendit kasutatakse eelkõige positiivses tähenduses, mis võib pisendada selle vaenulikkuse tüübi eesmärki. Ka muu maailma uuringutes on arvestatud sõna *mobiliseerima* (ingl *mobilizing*), mistõttu on mõistlik jääda selle sõna juurde ja mitte luua terminile sünonüüme.

Seksuaalne ahistamine (ingl *sexual harassment*) – seksuaalse alatooniga kommentaarid või vihjed ajakirjaniku kohta või soovimatu füüsiline kontakt temaga (vt Chen jt, 2018; Palgi, 2020).

Sooline diskrimineerimine (ingl *gender harassment*) – negatiivne või alavääristav suhtumine ajakirjanikku tema soo tõttu (Miller, 2023). Ei pruugi olla seksuaalse sisuga („Naised ei sobi sporti kajastama“, rumala blondiini stereotüüp).

Trollimine (ingl *trolling*) – sihilikult provokatiivne või häiriv suhtlus, mille tajutav eesmärk on saada reaktsioon või kahjustada vestluse sisulist taset. Trollimine võib olla organiseeritud, ideoloogiliselt motiveeritud ja sihipäraselt isikustatud (vt Quandt ja Klapproth, 2023).

Vaenulikkus (ingl *hostility* või *abusive*) – laiem termin, mis hõlmab erinevaid negatiivseid vaenulikke käitumisviise: sallimatust, ebasõbralikkust, vihkamise näitamist, solvamist, agressiooni (Law Commission, 2018). Siin saab eristada ka anonüümset vaenulikkust, mida pidasid meesajakirjanikud kõige ebameeldivamaks. Siia kuuluvad näiteks selles töös esinenud kommentaarid „Pane end põlema!“ ja „Leidku endale parem väljendusviis oma mõttetule plärale“.

Ähvardamine (ingl *threatening*) – verbaalne või kirjalik käitumisviis, mille tajutav mõju on tekitada hirmu, sündi või ohtu ajakirjaniku turvalisusele, heaolule või töövõimele (Löfgren Nilsson ja Örnebring, 2016). Oluline on asjaolu, et teda ähvardatakse mingi teoga. Ähvardus võib olla otsene („Kas ma pean su, raisa, üles otsima“, „Ma tean, kus sa elad“), kaudne („Sul on parem mitte rohkem selle teemaga tegeleda“), isiklikult suunatud (ähvardus ajakirjaniku või tema pereliikmete vastu) või professionaalselt motiveeritud (ähvardus tööalase maine või ligipääsu kaudu). Siia kuulub ka ähvardamine seksuaalse kuriteoga, näiteks vägistamisega.

Siinses terminiloetelus ei ole eraldi sõna *ahistama*. Oleksin selle kasutamisega eestikeelses teadustekstis ettevaatlik, kuna see termin võimaldab eraldi kirjeldada liiga erinevaid kogemuste tüüpe. Siinsest tööst tuli näiteks välja, et meesajakirjanikud ei kasuta sõna *ahistama* oma kogemuste kirjeldamiseks. Samas hõlmab see sõna oma tähenduselt ka nii solvamist kui ka seksuaalse alatooniga ja soost tulenevaid rünnakuid (viimane võib olla muu hulgas meessoost ajakirjanike uurimisel takistuseks just levinud soostereotüüpide tõttu). Leian, et soost tulenevaid rünnakuid tuleks käsitleda eraldi ning eristada seejuures soolist ja seksuaalset ahistamist. Kõigi nende terminite puhul tuleb rõhutada, et määrav ei ole üksnes objektiivne tegu, vaid selle mõju ajakirjaniku turvatundele, töövõimele ja enesekindlusele.

Ühtse katusermini ning nende liigituste abil oleks võimalik valdkonnas empiirilisi andmeid võrrelda, koguda kvantitatiivselt ajakirjanike kogetud soovimatuid vaenulikke käitumisviise, võrrelda neid teiste teadustöödega ning teooriat edasi arendada. Minu väljapakutud terminid ja

nende definitsioonid on vaid osa laiemast arutelust. Terminoloogia käsitlemine oleks juba ainuüksi magistritöö mõõtu ülesanne ja vääriks ette võtmist, seda enam, et tehnoloogia areneb kiiresti ning muutuvad ka ajakirjanike tööruutid ja -praktikad. Soovimatu vaenulik käitumine ei kao digikeskonnast. Sellist käitumist ei tohi normaliseerida, kuid seda tuleb uurida ja sellega tuleb õppida toime tulema.

2.5. Refleksiooni kokkuvõte

Artikkel „Estonian Male Journalists' Experiences with Abusive Online Communication“ (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) on üks esimesi teadustöid, mis keskendub just meesajakirjanike kogemustele soovimatute vaenulike käitumisviisidega, laiendades valdkonnas soopõhist diskussiooni ning pakkudes selle kaudu kaaluka uue perspektiivi seni uuritule. Tšehhi riikliku Masaryki Ülikooli teadusajakirja toimetajate ning eelretsensentide tagasiside aitasid seejuures tugevdada nii selle artikli tulemusi kui ka järeldusi. Magistritöö kirjutamine andis mulle võimaluse reflekteerida ühise teadusartikli kirjutamise ja uurimisteema teoreetiliste ning metodoloogiliste valikute üle. Lisaks sain oma magistritöös 2021. aasta teadusartikli teemat laiendada ja ajakohastada.

Kuigi meie ühisartikli (Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask, 2021) puhul oli põhjendatud, et lähtusime terminivalikul intervjuueritud ajakirjanike endi sõnadest, ilmnes töö käigus selge probleem, et nende kogemusi tähistavaid termineid kasutatakse teadustöodes sageli mitmes tähenduses. Refleksioonis püüdsin liigitada ajakirjanike kogetud soovimatuid vaenulikke käitumisviise ning pakkuda nende kohta välja eestikeelsed terminid ja nende definitsioonid, mis võiksid olla edaspidi kasulikud valdkonna teadustööde jaoks andmete kogumiseks ja tulemuste võrdlemiseks. Minu terminiettepanekud ei pretendeeri lõplikele vastustele. Sellega soovin anda panuse eestikeelse teaduse, aga ka uurimisvaldkonna arengusse ja käimasolevasse diskussiooni.

Ajakirjanike toimetulekumeetodite puhul lähtusin Postist ja Kepplingerist (2019), kes eristavad probleemile suunatud, emotsioonikeskseid ja vältivaid toimetulekustrateegiaid. Siiski leian, et ka see terminoloogia vajaks arendamist, et paremini mõista ajakirjanike toimetulekuviise, sh soolisi erinevusi. Tähtis on liikuda edasi ühtlustatud, ent paindliku erialakeele poole, mis ei varja

kogemuste mitmekesisust, kuid on piisav, et neid omavahel võrrelda, uurimisvaldkonda arendada ning teadlikumalt kujundada ajakirjanike heaolu toetavaid praktikaid.

Ehkki osa toimetusi on juba teinud samme ajakirjanike toetamiseks vaenulikkusega toimetulekul – näiteks toimetusesisesed juhendid, turvalisusmeetmed, psühholoogiline tugi –, näitab minu magistritöö, et see tugi on sageli ainult juhtumipõhine ning süsteemne ja ennetav raamistik vajaks edasiarendamist. Samuti tuleks teadvustada sotsiaalmeediaplatformide ja meediaorganisatsioonide võimalusi vähendada vaenulikkust kommentaariumides ja tugevdada ajakirjanike turvatunnet digikeskkonnas.

Ajakirjandus peegeldab ühiskonda ning selles esinevad probleemid arenevad koos tehnoloogia ja ühiskondlike protsessidega aina edasi. Soovitan jätkata meesajakirjanike vaenulikkuskogemuste uurimist, et mõista, milliseid toimetulekustrateegiaid nad kasutavad ja kuidas need suhestuvad ühiskonnas levinud maskuliinsuse normidega. Üks huvitav viis oleks kasutada etnograafiameetodit: uurija töötaks ise aktiivselt toimetuses ning jälgiks nii ennast kui ka kolleege. Ta registreeriks ajakirjanikevastase vaenuliku käitumise juhtumeid, analüüsiks, miks ja kuidas need tekivad, kuidas ajakirjanikud reageerivad ja nendega tegelevad. See tähendaks uurida „võõrast“ isikliku kogemuse kaudu, mida teised uurimisviisid (näiteks siin kasutatud intervjuu või tekstianalüüs) ei võimaldaks (Strömpl, 2014). Pikaajalise uurimuse korral ja juhul, kui teadlane töötaks ise ajakirjanikuna toimetuses, võiks olla see meetod põhjendatud.

Tänan väga 2021. aasta ühisartikli kaasautoreid ning minu juhendajaid Maria Murumaa-Mengelit ja Signe Ivaskit, kelle usaldus, kannatlikkus ja järjepidev tugi on olnud mulle hindamatu väärtusega kogu uurimisprotsessi ja kogu magistriõppe vältel.

SUMMARY

This master's thesis builds on the peer-reviewed journal article *Estonian Male Journalists' Experiences with Abusive Online Communication* (Riives, Murumaa-Mengel, and Ivask, 2021), published in the Czech academic journal *Sociální studia / Social Studies*. The article was part of a special issue dedicated to masculinity narratives in European media and represents one of the first empirical studies focused specifically on male journalists' experiences with hostile online behaviour in Estonia. This thesis provided the opportunity to expand and reflect upon the theoretical and methodological choices made in the article, update findings with recent literature, and critically engage with the terminological ambiguity within the field.

The study explores how Estonian male journalists perceive and cope with abusive online communication in light of prevailing gender norms. Drawing on 15 semi-structured qualitative interviews, the research reveals that such hostility—ranging from personal insults to generational stereotypes—is widely normalised within journalistic culture and often dismissed as part of the job. To maintain a professional image aligned with hegemonic masculinity, journalists typically rely on emotion-focused or avoidant coping strategies, suppressing their emotional responses and refraining from publicly acknowledging harm.

These responses reflect a broader framework of complicit masculinity, where conformity to dominant ideals coexists with internal tension and emotional strain. Participants described the pressure to endure abuse silently as deeply rooted in workplace cultures that discourage vulnerability and promote stoicism. Some journalists reported researching their aggressors to reassert control and assess social hierarchies. At the same time, the study points to subtle shifts: growing fatigue with rigid gender expectations has prompted calls for institutional support and more open discussions around emotional well-being and coping in newsrooms.

The thesis also contributes to the academic discussion by developing a clearer framework for categorising types of online abuse, reflecting the conceptual ambiguity that characterises both Estonian and international research. Building on existing literature (Miller, 2023), the author proposes the umbrella term *unwanted abusive behaviour* to encompass various forms of verbal and symbolic aggression, such as threatening, cyberbullying, gendered harassment, trolling, and

mobilized attacks. Definitions are proposed in Estonian (the English translation is included), supported by both prior research and journalists' own descriptions of their experiences.

Although some Estonian newsrooms have begun implementing protective measures—such as internal safety guidelines, access to mental health professionals, and peer support—these responses remain sporadic and inconsistent. The thesis emphasises the need for a more systematic, gender-sensitive and preventive approach that includes newsroom leadership, journalists' unions, social media platforms, and journalism education programmes.

This work concludes by calling for further cross-cultural comparative studies and more inclusive research that also considers minority journalists and those who have left the profession due to harassment. It also argues for integrating hostile communication and resilience training into journalism curricula, as well as promoting an environment in which journalists' well-being is treated as a collective responsibility—not an individual burden.

KASUTATUD KIRJANDUS

Abedinifard, M. (2016). Structural functions of the targeted joke: Iranian modernity and the Qazvini man as predatory homosexual. *Humor*, 29(3), 337–357. <https://doi.org/10.1515/humor-2016-0008>

Adams, C. (2017). “They go for gender first”: The nature and effect of sexist abuse of female technology journalists. *Journalism Practice*, 12(7), 850–869. <https://doi.org/10.1080/17512786.2017.1350115>

Benning, L., Teepe, G. W., Kleinekort, J. jt (2024). Workplace violence against healthcare workers in the emergency department — a 10-year retrospective single-center cohort study. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*, 32, 88. <https://doi.org/10.1186/s13049-024-01250-w>

Berger, P. L. ja Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Garden City: Anchor Books.

Blanco, E., Fernández-Torres, M. J. ja Cano-Galindo, J. (2022). Disinformation and hate speech toward female sports journalists. *El Profesional de la Información*, 31(6). <https://doi.org/10.3145/epi.2022.nov.13>

Bowling, N. A. ja Beehr, T. A. (2006). Workplace harassment from the victim's perspective: A theoretical model and meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 91(5), 998–1012. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.91.5.998>

Braun, V. ja Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

Bridges, T. ja Pascoe, C. J. (2014). Hybrid masculinities: New directions in the sociology of men and masculinities. *Sociology Compass*, 8(3), 246–258. <https://doi.org/10.1111/soc4.12134>

Buchanan, M. ja Keats, P. (2011). Coping with traumatic stress in journalism: A critical ethnographic study. *International Journal of Psychology*, 46(2), 127–135.

Burcar, V. (2014). Masculinity and victimization: Young men's talk about being victims of violent crime. I. Lander, S. Ravn ja N. Jon (toim), *Masculinities in the criminological field* (lk 113–130). London: Routledge.

Carlson, C. R. ja Witt, H. (2020). Online harassment of U.S. women journalists and its impact on press freedom. *First Monday*, 25(11). <https://doi.org/10.5210/fm.v25i11.11071>

Carpentier, N., Melo, A. D. ja Ribeiro, F. (2019). Rescuing participation: A critique on the dark participation concept. *Comunicação e Sociedade*, 36, 17–35.

Chen, G. M., Pain, P., Chen, V. Y., Mekelburg, M., Springer, N. ja Troger, F. (2018). ‘You really have to have a thick skin’: A cross-cultural perspective on how online harassment influences female journalists. *Journalism*, 21(7), 877–895. <https://doi.org/10.1177/1464884918768500>

Citron, D. K. (2009). Law's expressive value in combating cyber gender harassment. *Michigan Law Review*, 108(3), 373–415.

Citron, D. K. (2014). *Hate crimes in cyberspace*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Citron, D. K. ja Norton, H. L. (2011). Intermediaries and hate speech: Fostering digital citizenship for our information age. *Boston University Law Review*, 91(4), 1435–1484.

Codău, A. ja Vanghelescu, V. (2024). The limits and opportunities of practising journalism in the digital space: A gender perspective. *Gender a výzkum / Gender and Research*, 25(2), 42–64. <https://doi.org/10.13060/gav.2024.017>

Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Cambridge: Polity Press.

Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2. tr). Berkeley, CA: University of California Press.

Davis Kempton, S. ja Connolly-Ahern, C. (2022). “Who’s going to be a creep today?” Understanding the social media experiences of women broadcast journalists. *Social Media + Society*, 8(2). <https://doi.org/10.1177/20563051221108410>

Detel, H. (2013). Disclosure and public shaming in the age of new visibility. J. Petley (toim), *Media and Public Shaming: Drawing the Boundaries of Disclosure* (lk 77–96). London: I. B. Tauris and Co.

Edelman. (2025). 2025 Edelman Trust Barometer Global Report. Kasutatud 27.05.2025, https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2025-01/2025%20Edelman%20Trust%20Barometer%20Global%20Report_01.23.25.pdf

European Institute for Gender Equality (EIGE). (2023). *Gender Equality Index 2023: Estonia factsheet*. Kasutatud 27.05.2025, <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2023-estonia>

Fletcher, J. K. (1998). Relational practice: A feminist reconstruction of work. *Journal of Management Inquiry*, 7(2), 163–186. <https://doi.org/10.1177/105649269872012>

Global Media Monitoring Project. (2021). *Who makes the news? GMMP 2020 highlights*. Kasutatud 27.05.2025, https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/08/GMMP-2020.Highlights_FINAL.pdf

Goldberg, H. (1976). *The hazard of being male: Surviving the myth of masculine privilege*. New York: Nash.

Griffith, A. I. (1998). Insider/outsider: Epistemological privilege and mothering work. *Human Studies*, 21(4), 361–376.

Gudipaty, N. (2017). Gendered public spaces: Online trolling of women journalists in India. *Comunicazione Politica*, 2, 299–310. <https://doi.org/10.3270/87226>

Harbers, F. (2024). Dangerous Narratives: How Fake News and Narrative Journalism Shed Light on Journalism's Epistemological Foundations and Self-understanding in the Twenty-first Century. S. Moenandar ja B. van Heusden (toim), *Narrative Values, the Value of Narratives* (lk 155–180). Berlin: De Gruyter.

Hardin, M. ja Shain, S. (2005). Female sports journalists: Are we there yet? 'No'. *Newspaper Research Journal*, 26(4), 22–35. <https://doi.org/10.1177/073953290502600403>

Hardin, M. ja Shain, S. (2006). “Feeling much smaller than you know you are”: The fragmented professional identity of female sports journalists. *Critical Studies in Media Communication*, 23(4), 322–338. <https://doi.org/10.1080/07393180600933147>

Haslop, C., O’Rourke, F. ja Southern, R. (2021). #NoSnowflakes: The toleration of harassment and an emergent gender-related digital divide, in a UK student online culture. *Convergence*, 27(5), 1418–1438. <https://doi.org/10.1177/1354856521989270>

Hedman, U. ja Djerf-Pierre, M. (2013). The social journalist: Embracing the social media life or creating a new digital divide? *Digital Journalism*, 1(3), 368–385. <https://doi.org/10.1080/21670811.2013.776804>

Henrichsen, J. R. ja Shelton, M. (2022). Expanding the analytical boundaries of mob censorship: How technology and infrastructure enable novel threats to journalists and strategies for mitigation. *Digital Journalism*, 11(10), 1848–1867. <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2112520>

Holton, A. E., Bélair-Gagnon, V., Bossio, D. ja Molyneux, L. (2021). “Not their fault, but their problem”: Organizational responses to the online harassment of journalists. *Journalism Practice*, 17(4), 859–874. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1946417>

Ivask, S. (2020). A way to silence journalists? Estonian female journalists’ experiences with harassment and self-censorship. R. Krøvel, A. M. Grøndahl Larsen ja I. Fadnes (toim), *Journalist Safety and Self-Censorship* (lk 114–130). London: Routledge.

Ivask, S. (2025). “It is easier to leave death threats than to get them taken down!” – Systematising journalists’ battles with online mobs. *Digital Journalism*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/21670811.2025.2475181>

Ivask, S. ja Lon, A. (2023). “You can run, but you cannot hide!” Mapping journalists’ experiences with hostility in personal, organizational, and professional domains. *Journalism and Mass Communication Educator*, 78(2), 199–213. <https://doi.org/10.1177/10776958231151302>

Jane, E. A. (2015). Flaming? What flaming? The pitfalls and potentials of researching online hostility. *Ethics and Information Technology*, 17(1), 65–87. <https://doi.org/10.1007/s10676-015-9362-0>

Kantola, A. ja Harju, A. A. (2021). Tackling the emotional toll together: How journalists address harassment with connective practices. *Journalism*, 24(3), 494–512. <https://doi.org/10.1177/14648849211055293>

Klapproth, J. ja Quandt, T. (2024). Dark participation in digital journalism. S. Eldridge II ja B. Franklin (toim), *The Routledge companion to digital journalism studies* (2. tr, lk 101–111). London: Routledge.

Krause, R. (2018). “Always-on”: The collapse of the work-life separation in recent developments, deficits and counter-strategies. E. Ales, Y. Curzi, T. Fabbri, O. Rymkevich, I. Senatori ja G. Solinas (toim), *Working in Digital and Smart Organizations* (lk 223–248). Cham: Palgrave Macmillan.

Kukk, H. (2024). Sooline palgalõhe on aastaga vähenenud. *Statistikaamet*, 22. aprill. Kasutatud 27.05.2025, <https://www.stat.ee/et/uudised/sooline-palgalohe-suurim-finants-ja-kindlustustegevuses>

Lamesoo, K. (2017). *Social Construction of Sexual Harassment in the Post-Soviet Context on the Example of Estonian Nurses*. Doktoritöö. Tartu Ülikool, sotsioloogia eriala.

Law Commission. (2018). *Abusive and offensive online communications: A scoping report*. London: Law Commission.

Lee, E.-J. ja Tandoc, E. C. (2017). When news meets the audience: How audience feedback online affects news production and consumption. *Human Communication Research*, 43(4), 436–449. <https://doi.org/10.1111/hcre.12123>

Lee, N. Y. ja Park, A. (2023). How online harassment affects Korean journalists? The effects of online harassment on the journalists' psychological problems and their intention to leave the profession. *Journalism*, 25(4), 900–920. <https://doi.org/10.1177/14648849231166511>

Lewis, R., Rowe, M. ja Wiper, C. (2017). Online abuse of feminists as an emerging form of violence against women and girls. *The British Journal of Criminology*, 57(6), 1462–1481. <https://doi.org/10.1093/bjc/azw073>

Lewis, S. C., Zamith, R. ja Coddington, M. (2020). Online harassment and its implications for the journalist–audience relationship. *Digital Journalism*, 8(8), 1047–1067. <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1811743>

Löfgren Nilsson, M., ja Örnebring, H. (2016). Journalism Under Threat: Intimidation and harassment of Swedish journalists. *Journalism Practice*, 10(7), 880–890. <https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1164614>

Lon, A. (2022). *Eesti ajakirjanike tunnetatav heaolu ja turvalisus*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Luque, J. ja Koponen, H. M. (2017). Journalists in Finland face ‘unprecedented’ levels of online abuse. *International Press Institute*, 18. september. Kasutatud 27.05.2025, <https://ipi.media/journalists-in-finland-face-unprecedented-levels-of-online-abuse/>

Marling, R. (2017). Gender equality in Estonia. A. Ortenblad, R. Marling ja S. Vasiljevic (toim), *Gender Equality in a Global Perspective* (lk 246–260). New York: Routledge.

McKenzie, S. K., Collings, S., Jenkin, G. ja River, J. (2018). Masculinity, social connectedness, and mental health: Men's diverse patterns of practice. *American Journal of Men's Health*, 12(5), 1247–1261. <https://doi.org/10.1177/1557988318772732>

Mesmer, K. R. (2023). Unprepared for reality: Early-career journalists ill-equipped for hostility in the field. *Journalism and Mass Communication Educator*, 78(3), 301–316. <https://doi.org/10.1177/10776958231180658>

Metcalf, K. N. (2019). How to build e-governance in a digital society: The case of Estonia. *Revista Catalana de Dret Públic*, 58, 1–12.

Miller, K. C. (2023). Hostility toward the press: A synthesis of terms, research, and future directions in examining harassment of journalists. *Digital Journalism*, 11(7), 1230–1249.

Miller, K. C. ja Lewis, S. C. (2020). Journalists, harassment, and emotional labor: The case of women in on-air roles at US local television stations. *Journalism*, 23(1), 79–97. <https://doi.org/10.1177/1464884919899016>

Miranda, J., Silveirinha, M. J., Sampaio-Dias, S., Garcez, B., Dias, B. ja Noronha, M. (2023). “It comes with the job”: How journalists navigate experiences and perceptions of gendered online harassment. *International Journal of Communication*, 17, 5128–5148.

Moloney, M. E. ja Love, T. P. (2018). Assessing online misogyny: Perspectives from sociology and feminist media studies. *Sociology Compass*, 12(5), 1–12.

Murumaa-Mengel, M. ja Siibak, A. (2019). Compelled to be an outsider: How students on a social media detox self-construct their generation. *Comunicazioni Sociali*, 2, 263–275.

North, L. (2016). Damaging and daunting: Female journalists’ experiences of sexual harassment in the newsroom. *Feminist Media Studies*, 16(3), 495–510. <https://doi.org/10.1080/14680777.2015.1105275>

O’Sullivan, P. B. ja Flanagin, A. J. (2003). Reconceptualizing ‘flaming’ and other problematic messages. *New Media and Society*, 5(1), 69–94. <https://doi.org/10.1177/1461444803005001908>

Obermaier, M., Hofbauer, M. ja Reinemann, C. (2018). Journalists as targets of hate speech: How German journalists perceive the consequences for themselves and how they cope with it. *Studies in Communication and Media*, 7(4), 499–524. <https://doi.org/10.5771/2192-4007-2018-4-499>

Oksanen, A., Celuch, M., Latikka, R. jt (2022). Hate and harassment in academia: The rising concern of the online environment. *Higher Education*, 84, 541–567. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00787-4>

Palgi, G. (2018). *Eesti naisajakirjanike kogemused agressiivsete ja ahistavate kommentaatorite ja allikatega*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Palgi, G. (2020). *Eesti naisajakirjanike kogemused agressiivsete ja ahistavate kommentaatorite ja allikatega*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Pascoe, C. J. ja Bridges, T. (2016). *Exploring Masculinities: Identity, Inequality, Continuity and Change*. New York: Oxford University Press.

Patchin, J. W. ja Hinduja, S. (2015). Measuring cyberbullying: Implications for research. *Aggression and Violent Behavior*, 23, 69–74. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.05.013>

Posetti, J. ja Shabbir, N. (2022). *The chilling: Global trends in online violence against women journalists*. International Center for Journalists (ICFJ) ja UNESCO. Kasutatud 27.05.2025, https://www.icfj.org/sites/default/files/2023-02/ICFJ%20Unesco_TheChilling_OnlineViolence.pdf

Post, S. ja Kepplinger, H. M. (2019). Coping with audience hostility: How journalists' experiences of audience hostility influence their editorial decisions. *Journalism Studies*, 20(16), 2422–2442. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2019.1599725>

Quandt, T. (2018). Dark participation. *Media and Communication*, 6(4), 36–48. <https://doi.org/10.17645/mac.v6i4.1519>

Raadik, H. M. (2023). Eestimaalased kasutavad interneti järjest rohkem. *Statistikaamet*, 14. september. Kasutatud 27.05.2025, <https://stat.ee/et/uudised/infotehnoloogia-leibkondades-2023>

Reporters Without Borders. (2017). *Safety guide for journalists: A handbook for reporters in high-risk environments*. Kasutatud 27.05.2025, https://rsf.org/sites/default/files/safety_guide_2017.pdf

Reporters Without Borders. (2024). *Journalism in the #MeToo era: Calling for increased support for journalists who are victims of sexual violence*. Kasutatud 27.05.2025, <https://rsf.org/sites/default/files/medias/file/2024/10/Journalism%20in%20the%20%23MeToo%20Era.pdf>

Reynard, L. J. (2019). Troll farm: Anonymity as a weapon for online character assassination. I. Chilwa ja S. Samoilenko (toim), *Handbook of Research on Deception, Fake News, and Misinformation Online* (lk 392–419). IGI Global Scientific Publishing.

Riives, A. (2019). *Eesti meesajakirjanike kogemused negatiivsete ja agressiivsete kommentaatorite ning allikatega*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Riives, A., Murumaa-Mengel, M. ja Ivask, S. (2021). Estonian male journalists' experiences with abusive online communication. *Sociální Studia / Social Studies*, 18(2), 31–47. <https://doi.org/10.5817/SOC2021-2-31>

Robertson, S. (2007). *Understanding men and health: Masculinities, identity and well-being*. Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Robinson, S. (2000). *Marked men: White masculinity in crisis*. New York: Columbia University Press.

Rosa, H. (2013). *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*. New York: Columbia University Press.

Sammut, F., Bezzina, M. ja Scerri, J. (2023). Under attack in the cyber battlefield: A scoping review of journalists' experiences of cyberharassment. *Journalism Practice*, 1–29. <https://doi.org/10.1080/17512786.2023.2294290>

Sarikakis, K., Kassa, B. E., Fenz, N., Goldschmitt, S., Kasser, J. ja Nowotarski, L. (2021). “My haters and I”: Personal and political responses to hate speech against female journalists in Austria. *Feminist Media Studies*, 23(1), 67–82. <https://doi.org/10.1080/14680777.2021.1979068>

Shanahan, M. K. (2017). *Journalism, online comments, and the future of public discourse*. New York: Routledge.

Shin, W., Kim, C. ja Joo, J. (2021). Hating journalism: Anti-press discourse and negative emotions toward journalism in Korea. *Journalism*, 22(5), 1239–1255. <https://doi.org/10.1177/1464884920985729>

Simões, R. B., Alcantara, J. ja Carona, L. (2021). Online abuse against female journalists: A scoping review. A. Barros (toim), *Aproximaciones poliédricas a la diversidad de género*:

Comunicación, educación, historia y sexualidades (lk 357–369). Coimbra: University of Coimbra.

Stahel, L. ja Schoen, C. (2020). Female journalists under attack? Explaining gender differences in reactions to audiences' attacks. *New Media and Society*, 22(10), 1849–1867. <https://doi.org/10.1177/1461444819885333>

Statistikaamet. (2024). *Keskmine brutokuupalk maakonniti, 2024 IV kvartal*. Kasutatud 27.05.2025, https://palgad.stat.ee/api/charts/county_average_salary-chart/2642/2024/Q4/average/all/all/all

Stocking, G., Wang, L., Lipka, M., Matsa, K. E., Widjaya, R., Tomasik, E. ja Liedke, J. (2024). *America's news influencers*. Pew Research Center. Kasutatud 27.05.2025, <https://www.pewresearch.org/pew-knight>

Strömpl, J. (2014). Etnograafiline uurimus. Tartu Ülikooli sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas.

Suler, J. (2006). The online disinhibition effect. *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 1(2), 184–188. <https://doi.org/10.1002/aps.42>

Tandoc, E. C., Sagun, K. K. ja Alvarez, K. P. (2021). The digitization of harassment: Women journalists' experiences with online harassment in the Philippines. *Journalism Practice*, 17(6), 1198–1213. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1981774>

Tsuda, T. (2020). What makes hegemonic masculinity so hegemonic? Japanese American men and masculine aspirations. *Identities*, 29(5), 671–690. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2020.1851005>

Waisbord, S. (2020). Mob censorship: Online harassment of US journalists in times of digital hate and populism. *Digital Journalism*, 8(8), 1030–1046. <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1818111>

Webster, F. (2014). *Theories of the information society* (4. tr). London: Routledge.

Ziegele, M., Springer, N., Jost, P. ja Wright, S. (2017). Online user comments across news and other content formats: Multidisciplinary perspectives, new directions. *Studies in Communication and Media*, 6(4), 315–332.

LISA

Lihtlitsents töö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Armas Riives,
(*autori nimi*)

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

“Eesti meesajakirjanike kogemused vaenuliku kommunikatsiooniga
digikeskkonnas” (magistritöö erivariandi saatetekst)

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja(d) on Signe Ivask (PhD) ja Kaarel Lott (MSc),
(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi
kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu
Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC
BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata
ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse
lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile; 4) kinnitan, et
lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse
õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Armas Riives
27.05.2025